

Γλώσσα Στ' Δημοτικού
Λέξεις... Φράσεις... Κείμενα

β' τεύχος

1ος τόμος
Ενότητες 7η - 8η - 9η

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Άννα Ιορδανίδου, *Αναπλ. Καθηγ. του Πανεπ. Πατρών*
Νεκταρία Κανελλοπούλου, *Εκπαιδευτικός*
Ελευθερία Κοσμά, *Εκπαιδευτικός*
Βασιλική Κουταβά, *Εκπαιδευτικός*
Παναγιώτης Οικονόμου, *Εκπαιδευτικός*
Κωνσταντίνος Παπαϊωάννου, *Εκπαιδευτικός*

ΚΡΙΤΕΣ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

Βασιλική Τοκατλίδου, *Ομότιμη Καθηγ. του*
Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
Όλγα Μούσιου-Μυλωνά, *Σχολική Σύμβουλος*
Ιωάννης Μπάρτζης, *Εκπαιδευτικός*

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Γιώργος Πισκοπάνης, *Σκιτσογράφος-Εικονογράφος*

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Παναγιώτα Χατζηθεοχάρους, *Φιλολόγος*

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

Πέτρος Μπερερής, *Σύμβουλος του Παιδαγ. Ινστιτούτου*
Χρήστος Παπαρίζος, *Σύμβουλος του Παιδ. Ινστιτούτου*

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ

Χρήστος Παπαρίζος, *Σύμβουλος του Παιδ. Ινστιτούτου*

ΕΞΩΦΥΛΛΟ

Γιώργος Πανουτσόπουλος, *Εικαστικός καλλιτέχνης*

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

ACCESS ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ Α.Ε.

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΓΙΑ ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ

Ομάδα Εργασίας Αποφ. 16158/6-11-06

και 75142/Γ6/11-7-07 ΥΠΕΠΘ

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

**Άννα Ιορδανίδου Νεκταρία Κανελλοπούλου
Ελευθερία Κοσμά Βασιλική Κουταβά
Παναγιώτης Οικονόμου Κωνσταντίνος Πατσαϊωάννου**

**Γλώσσα Στ' Δημοτικού
Λέξεις... Φράσεις... Κείμενα**

β' τεύχος

**1ος τόμος
Ενότητες 7η - 8η - 9η**

**Γ΄ Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 / Κατηγορία
Πράξεων 2.2.1.α: «Αναμόρφωση των προγραμμάτων
σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»**

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

**Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ *Πρόεδρος του
Παιδαγωγ. Ινστιτούτου***

**Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων βιβλίων και
παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με
βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Δημοτικό και το
Νηπιαγωγείο»**

**Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Τύπας
*Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδ. Ινστιτ.***

**Αναπληρωτής Επιστημ. Υπεύθ. Έργου
Γεώργιος Οικονόμου
*Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδ. Ινστιτ.***

**Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό
Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.**

Ενότητα 7

Η ζωή έξω από την πόλη

εικονογράφηση Τίνο Γκαταγάν,
για το βιβλίο *Το σκιάχτρο*,
εκδ. Πατάκη

Το σκιάχτρο

Το 'ντυσαν με παλιόρουχα και το 'στησαν
στη μέση του μεγάλου χωραφιού για δράκο φύλακα.
Όμως εκείνο αγαπούσε τα πουλιά κι εμάς
το ίδιο με τους ήλιους τους ηλιόσπορους.
Έτσι, σαν ήρθαν οι σπουργίτες τιτιβίζοντας
και κάθισαν στο τρύπιο του καπέλο,
τους χαμογέλασε πλατιά,
άνοιξε ορθάνοιχτα το στήθος του,
κι οι φίλοι του χτίσανε φωλιά
πλάι στη μεγάλη αχυρένια του καρδιά.

Βούλα Αρβανιτίδη

Με τι θα ασχοληθούμε:

- Πώς παρουσιάζουμε πληροφορίες για ένα γεγονός που συνέβη
- Πώς μετατρέπουμε τις ονοματικές σε ρηματικές φράσεις (και αντίστροφα)
- Πώς κλίνονται τα επίθετα σε -ης, -ης, -ες
- Πώς χρησιμοποιούνται οι παθητικές μετοχές με λειτουργία επιθέτου

Ολική καταστροφή στις καλλιέργειες

Ανυπολόγιστες είναι οι καταστροφές στα εσπεριδοειδή, τις ελιές και τα κηπευτικά κυρίως στην Κρήτη και την Πελοπόννησο, από την κακοκαιρία των τελευταίων ημερών. Ζημιές στα πορτοκάλια καταγράφονται ήδη και στη Θεσπρωτία, ενώ όσοι δεν είχαν προλάβει να μαζέψουν τις ελιές στη Φθιώτιδα και τη Θάσο τώρα, εκτός από τα κατεστραμμένα δένδρα, έχουν χάσει και τη φετινή σοδειά.

Στα Χανιά οι πρώτες εκτιμήσεις δείχνουν πως οι καταστροφές στις καλλιέργειες, στην κτηνοτροφία, αλλά και στο επαρχιακό και αγροτικό οδικό δίκτυο είναι τεράστιες.

Ζωοτροφές από ελικόπτερο

Τεράστιες καταστροφές έχει προκαλέσει η κακοκαιρία των τελευταίων ημερών στα εσπεριδοειδή και τις ελιές, κυρίως στην Πελοπόννησο και στην Κρήτη.

Τεράστιες καταστροφές έχει προκαλέσει η κακοκαιρία των τελευταίων ημερών στα εσπεριδοειδή και τις ελιές, κυρίως στην Πελοπόννησο και στην Κρήτη.

Ανάλογη κατάσταση έχει δημιουργηθεί και στο νομό Ρεθύμνου, όπου χιλιάδες αιγοπρόβατα βρίσκονται αποκλεισμένα στον Ψηλορείτη και από προχθές οι νομαρχίες σε συνεργασία με την Πολεμική Αεροπορία ρίχνουν ζωοτροφές από αέρος, προκειμένου να περισωθούν όσα ζώα γίνεται. Χθες το απόγευμα, ελικόπτερο «σούπερ πούμα» πραγματοποίησε επιτυχή προσγείωση στον Ομαλό και πήρε στη Σούδα 29 γυναίκες και παιδιά, κυρίως οικογενειών κτηνοτρόφων, που είχαν αποκλεισθεί εκεί και τις τελευταίες ημέρες είχαν περάσει δύσκολες ώρες. Οι άνδρες της Πολεμικής Αεροπορίας κατάφεραν επίσης χθες να εντοπίσουν τέσσερις κτηνοτρόφους που είχαν δηλωθεί ως αγνοούμενοι στην ευρύτερη περιοχή του χωριού Καλλικράτης, στα Σφακιά.

Στο Ρέθυμνο, η ηλεκτροδότηση είχε αποκατασταθεί σε όλες τις περιοχές του νομού λίγο πριν από τα μεσάνυχτα προχθές, αλλά και εκεί οι ζημιές στις καλλιέργειες είναι ανυπολόγιστες, κυρίως στις Σείσες και το Φόδελε. Όπως επισημαίνεται από τις Διευθύνσεις Γεωργίας των νομαρχιών της Κρήτης, το πρόβλημα είναι διπλό: δεν έχουν καταστραφεί μόνον οι σοδειές, αλλά και τα ίδια τα δένδρα, που είτε έσπασαν από το βάρος του χιονιού και του καρπού τους είτε «κάηκαν» από τον πάγο.

Η κατάσταση όμως δεν είναι καλύτερη στην Πελοπόννησο, αφού στο μεγαλύτερο μέρος τους οι καλλιέργειες των εσπεριδοειδών έχουν υποστεί μεγάλες ζημιές. Μόνο στη Λακωνία, τουλάχιστον το 50% της παραγωγής πορτοκαλιών έχει «καεί» από τον πάγο και μάλιστα εκτιμάται πως φέτος ίσως δε γίνουν εξαγωγές.

εφημερίδα *Τα Νέα*, 9/1/02 (διασκευή)

1. Το κείμενο που διαβάσατε είναι ένα άρθρο εφημερίδας που μας παρουσιάζει μια είδηση. Ποιες είναι οι βασικές πληροφορίες που μας δίνει; Θα τις βρείτε απαντώντας τις ερωτήσεις:

α. Για ποιο θέμα μιλάει το άρθρο;

β. Πού και πότε συνέβη το γεγονός;

γ. Ποια είναι η σημασία του γεγονότος και ποιους σοβαρούς κινδύνους δημιούργησε;

δ. Με ποιον τρόπο αντιμετωπίστηκαν οι κίνδυνοι;

2.α. Πώς, κατά τη γνώμη σας, μπορεί να επηρεάσει τη ζωή των κατοίκων ένα τέτοιο γεγονός μακροπρόθεσμα, δηλαδή για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα;

β. Ποια είναι, λοιπόν, τα συμπεράσματα που μπορείτε να βγάλετε για τη ζωή μακριά από τα μεγάλα αστικά κέντρα, δηλαδή στο χωριό και κοντά στη φύση; Ποιες δυσκολίες ή καθημερινά προβλήματα νομίζετε ότι αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι αυτών των περιοχών;

3. Αν ξεφυλλίσουμε οποιαδήποτε εφημερίδα, «το μάτι μας πέφτει» στους τίτλους των άρθρων, που δίνουν συνήθως το βασικό θέμα της είδησης. Παρατηρήστε ότι ο τίτλος αυτού του άρθρου είναι τυπωμένος διαφορετικά από το υπόλοιπο κείμενο. Ποιες διαφορές βλέπετε και γιατί, κατά τη γνώμη σας, συμβαίνει αυτό;

4. Πολλά άρθρα συχνά συνοδεύονται από φωτογραφίες. Κοιτάξτε τη φωτογραφία που υπάρχει στο άρθρο. Ποια πληροφορία της είδησης απεικονίζεται; Διαβάστε και τη λεζάντα, δηλαδή το μικρό κείμενο που σχολιάζει ή περιγράφει τη φωτογραφία και βρίσκεται κάτω από αυτή.

5. Ο δημοσιογράφος, μόλις τελείωσε το άρθρο, έψαξε να βρει τον κατάλληλο τίτλο. Για να τραβήξει το ενδιαφέρον του κοινού, δε χρησιμοποίησε ρήμα στον τίτλο, αλλά μια ονομαστική φράση που δε φανερώνει ποιος και πότε έκανε κάτι. Έγραψε λοιπόν:

«Ολική καταστροφή στις καλλιέργειες».

Για το ίδιο θέμα διαβάζετε στις εφημερίδες ένα άρθρο με τίτλο: «Υποβολή αιτήσεων από τους αγρότες για αποζημιώσεις». Τι θα έγραφε ο δημοσιογράφος, αν ήθελε να τονίσει ποιος κάνει την ενέργεια και πότε;

Συμπληρώστε: «Οι αγρότες
.....
.....».

6. Στο άρθρο συναντήσαμε το επίθετο **επιτυχής**. Ας θυμηθούμε πώς κλίνονται τα επίθετα σε **-ης, -ης, -ες** συμπληρώνοντας τον πίνακα.

Ενικός αριθμός

Ονομ.	ο επιτυχής	η επιτυχής	το
Γεν.	του	της	του
Αιτ.	τον	την	το επιτυχές
Κλητ.			

Πληθυντικός αριθμός

Ονομ.	οι	οι επιτυχείς	τα
Γεν.	των επιτυχών	των	των
Αιτ.	τους	τις	τα
Κλητ.			

Αντί για επίθετα, χρησιμοποιούμε αρκετές φορές μετοχές παθητικού παρακειμένου, για παράδειγμα: *επιτυχημένος* αντί για *επιτυχής*. Οι μετοχές αυτές προέρχονται από ρήματα αλλά έχουν λειτουργία επιθέτου: συνοδεύουν ουσιαστικά και τους δίνουν μια ιδιότητα. Επίσης, μπορεί να σχηματίζουν και επίρρημα, π.χ. *επιτυχημένα*. Άλλα παραδείγματα: *δυστυχισμένος* (αντί για *δυστυχής*), *ευτυχισμένος* (αντί για *ευτυχής*), *συνηθισμένος* (αντί για *συνήθης*).

7. Στο παρακάτω κείμενο μπορείτε να συμπληρώσετε τα γράμματα που λείπουν στις μετοχές; Μετά, βρείτε από ποια ρήματα προέρχονται και σκεφτείτε ποιες έχουν λειτουργία επιθέτου:

Ο κόσμος ήταν συγκεντρ....μένος στην πλατεία του χωριού. Ακόμα και από τα πιο απομακρ.....μένα σπίτια του χωριού είχαν έρθει ντυμένοι με τα καλά τους οι χωρικοί. Τα πρόσωπα φαίνονταν πρόσχαρα, σχεδόν ευτυχ...μένα. Τα βλέμματα όλα ήταν στρα...μένα στο Δημαρχείο. Σε λίγο, στο άνοιγμα της πόρτας φάνηκε το τιμώμενο πρόσωπο, ένας φημ.....μένος επιστήμονας, προσκεκλ....μένος των αρχών του χωριού.

8. Μετά την κακοκαιρία, το Υπουργείο Γεωργίας εξέδωσε ανακοίνωση για να ενημερώσει τους αγρότες. Συμπληρώστε τα κενά με τις λέξεις από τον πίνακα που ακολουθεί. Μην ξεχάσετε να κάνετε τις απαραίτητες αλλαγές.

ηλεκτροδότηση, αποζημίωση, παραγωγή,
θερμοκήπιο, εσπεριδοειδές, χιονόπτωση,
καλλιέργεια, αγρότης

Ανακοίνωση

Το Υπουργείο Γεωργίας, μετά τις πρόσφατες που έπληξαν πολλές περιοχές της χώρας και επέφεραν καταστροφές στις και κυρίως στα ΤΟΥ νομού Λακωνίας, ανακοινώνει τα ακόλουθα μέτρα:

- Θα δοθούν έγκαιρα οι στους των οποίων η καταστράφηκε.
- Η Αγροτική Τράπεζα θα χορηγήσει ειδικά δάνεια για να διορθωθούν οι ζημιές στα που γκρεμίστηκαν από το χιόνι.

Παράλληλα, σε συνεργασία με τη ΔΕΗ, γίνεται προσπάθεια να αποκατασταθεί έγκαιρα η στις περιοχές που έχουν πληγεί.

9. Η χώρα αντιμετωπίζει ένα μεγάλο κύμα κακοκαιρίας και τα προβλήματα είναι πολλά στις διάφορες γεωγραφικές περιοχές. Ως δημοσιογράφοι, έχετε συγκεντρώσει ορισμένες πληροφορίες για την κατάσταση και τις έχετε καταγράψει στον ακόλουθο πίνακα. Φροντίζετε να βρείτε και τις υπόλοιπες:

ποιο είναι το γεγονός;	πλημμύρες	θαλασσοταραχή	κατολισθήσεις
πού συνέβη;	Αθήνα	Αιγαίο πέλαγος	ορεινά χωριά Ηπείρου
πότε συνέβη;	χτες το βράδυ	όλη την περασμένη εβδομάδα	χτες το απόγευμα
ποιοι σχετίζονται με αυτό;	κάτοικοι νοτίων προαστίων	κάτοικοι Κυκλάδων	κάτοικοι χωριών
πώς συνέβη; (αίτια – συνθήκες)			
ποια είναι η έκταση, η σπουδαιότητά του;			
ποιους σοβαρούς κινδύνους δημιούργησε το γεγονός;			
με ποιον τρόπο αντιμετωπίστηκαν οι πιο σοβαροί κίνδυνοι;			

Αφού συγκεντρώσατε, λοιπόν, όλες τις απαραίτητες πληροφορίες, είναι ώρα να ετοιμάσετε το άρθρο σας για το αυριανό φύλλο της εφημερίδας. Εκτός από τα γεγονότα, είναι χρήσιμο να πείτε και τη δική σας άποψη, πώς βλέπετε δηλαδή εσείς όσα έγιναν. Στον τίτλο μπορείτε να χρησιμοποιήσετε ονοματική φράση. Στο τέλος, ελέγξτε αν έχετε παρουσιάσει αναλυτικά την είδηση, με όλες τις λεπτομέρειες που συγκεντρώσατε.

Με τι θα ασχοληθούμε:

- Πώς περιγράφουμε χώρους που μας κάνουν να νιώθουμε έντονα συναισθήματα
- Πώς μιλάμε κυριολεκτικά ή μεταφορικά για κάτι
- Πώς ξεχωρίζουμε μια απλή από μια επαυξημένη πρόταση

Τριάντα εννιά καφενεία και ένα κουρείο

Η πολύτιμη σχέση με τον παππού μου μου άνοιξε το δρόμο μιας ιδιαίτερης αγάπης για τα καφενεία. Το χωριό μου

τότε είχε πολλά και ωραία καφενεία.

«Άντε να πάμε στον καφενέ» έλεγε ο παππούς και μου έκλεινε πονηρά το μάτι.

Συχνά με έπαιρνε μαζί του και μου έδινε τα λουκούμια όταν κέρδιζε τους φίλους του στην πρέφα. «Πάμε στον λουκουμέ» έλεγα εγώ από μέσα μου και γελούσα και χαιρόμουν με το αστείο μου, σαν την παροιμία που λέει «Γιάννης κερνά, Γιάννης πίνει». Για μένα λοιπόν τα καφενεία του χωριού μου ήταν μεγάλα λουκούμια με παράθυρα που είχαν θέα προς τη θάλασσα και ωραία μαρμάρινα τραπέζια. Άλλα καφενεία είχαν χρώμα και γεύση τριαντάφυλλου, άλλα πράσινης μέντας και άλλα ήταν κεχριμπαρένια και μοσχοβολούσαν μέλι και κερί. Όμως όλα τα λουκούμια-καφενεία μύριζαν στο βάθος τους καφέ και ούζο και γαρίδες με ντομάτα.

Στο Μόλυβο δεν έχει πια ούτε ένα καφενείο. Όταν τα βράδια του καλοκαιριού μαζεύουν την τουριστική

πραμάτεια και κλείνει η αγορά, βγαίνω απ' το παραθυράκι του μυαλού μου και φέρνω ένα χειμώνα όλο γούστο.

Η μάνα μου μόλις σιδέρωσε τις πετσέτες του μαγαζιού μας κι εγώ τις παίρνω ζεστές ζεστές και τις πηγαίνω στο κουρείο του πατέρα μου.

Τα χέρια του μυρίζουν κολόνια, τα μάτια του στολίζουν την αγορά. Το κουρείο μας καθαρό, μυρωδάτο, αρχοντικό, με τα παλιά καρυδένια έπιπλα και τους μεγάλους καθρέφτες. Μέσα τους βλέπω το λιμάνι, τις τράτες, το ηλιοβασίλεμα.

Τότε με κατακλύζει μια μυρωδιά από κολόνια, καφέ και αθερίνα τηγανητή. Τα κουκουλώνει όλα γλυκά, αθόρυβα.

Μέσα στη νύχτα και στη μυρωδιά ξεφυτρώνουν και πάλι τα λουκούμια–καφενεία μου. Καθαρίζω την άχνη τους και αναγνωρίζω τα μαρμάρινα τραπέζια, τα ποτηράκια του ούζου, τα μικρά κανονάκια του κονιάκ, τα πιατέλια με τους μεζέδες και τα ψωμάκια αντίδωρα.

Ακούω τους χτύπους των χεριών στο χαρτοπαίγνιο, τις ζαριές και τις μουσικές παρηγοριές απ' το τζουκμπόξ...

Εξαίρεση οι Κυριακές με τις γυναίκες, περιποιημένες, αρωματισμένες, με κόκκινα κραγιόν και άσπρα κολιεδάκια, σε οικογενειακές εξόδους, υποβρύχιες γλυκές κοινωνίες βανίλιας μέσα στα λουκούμια–καφενεΐα μου.

Γλείφω την άχνη απ' τα χείλη μου. Σκουπίζω και τα υπολείμματα που έπεσαν στο γαλάζιο φουστανάκι μου. Τα φώτα στους δρόμους χαμηλώνουν. Δώδεκα, μεσάνυχτα. Πρέπει να γυρίσω στο σπίτι. Είναι αργά.

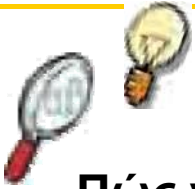
Παίρνω βιαστικά άχνη από το χάρτινο κουτί των λουκουμιών, ρίχνω μπόλικη στα τζάμια, στις πόρτες, στα παράθυρα, στα κεραμίδια, στους πέτρινους τοίχους, να τα κρύψω, να τα κρύψω τα λουκούμια–καφενεΐα μου. Να μην τα δει κανείς. Κανείς να μη μου τα πάρει.

*Φωτεινή Φραγκούλη, 39 καφενεΐα και ένα κουρεΐο,
Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 1999*

1. Βρείτε πληροφορίες από την περιγραφή που διαβάσατε και προσπαθήστε να απαντήσετε:

- α. Πού βρίσκονταν τα καφενεΐα;
- β. Πώς ήταν τα καφενεΐα (εξωτερική όψη και εσωτερικοί χώροι);
- γ. Ποιους συναντούσε κανείς στα καφενεΐα τις καθημερινές και ποιους τις Κυριακές; Τι έκαναν;
- δ. Ποιο πρόσωπο έκανε τη συγγραφέα να αγαπήσει τα καφενεΐα; Πώς χαρακτηρίζει τη σχέση της με το πρόσωπο αυτό;
- ε. Πού ήταν το κουρεΐο του πατέρα της και πώς ήταν εσωτερικά;

2. Γιατί η Φωτεινή Φραγκούλη αποκαλούσε τον καφενέ «λουκουμέ»;

Πώς νομίζετε ότι ένιωθε κάθε φορά που βρισκόταν σε καφενείο;

Βρείτε στην πρώτη παράγραφο συγκεκριμένες λέξεις ή φράσεις που μιλάνε για τα συναισθήματά της.

3.α. Η συγγραφέας χρησιμοποιεί το πρώτο ενικό πρόσωπο και γενικά φράσεις και λέξεις που μιλάνε για τις αναμνήσεις της από τους ανθρώπους και τα καφενεία του Μόλυβου (η σχέση με τον παππού μου..., μου έδινε λουκούμια, με έπαιρνε μαζί του, για μένα...).

Μπορείτε να βρείτε κι άλλες λέξεις ή φράσεις με τις οποίες μιλάει για την προσωπική της διάθεση; Ποια νομίζετε ότι είναι η διάθεση αυτή (σοβαρή, κωμική, νοσταλγική, ειρωνική, μελαγχολική...);

β. Το κείμενο είναι γεμάτο από εικόνες που έχουν σχέση με τις αισθήσεις μας, π.χ.:

Τα καφενεία είχαν θέα προς τη θάλασσα και ωραία μαρμάρινα τραπέζια. (οπτική)

Ακούω τις μουσικές παρηγοριές απ' το τζουκμπόξ. (ακουστική)

Μοσχοβολούσαν μέλι και κερί (οσφρητική)

Γλείφω την άχνη από τα χείλη μου. (γευστική)

Μπορείτε να βρείτε μερικές ακόμα από το κάθε είδος;

Στο κείμενο συχνά η γλώσσα χρησιμοποιείται μεταφορικά και όχι κυριολεκτικά. Για παράδειγμα, η συγγραφέας λέει ότι *τα καφενεΐα είχαν χρώμα και γεύση τριαντάφυλλου ή πράσινης μέντας*. Έτσι, «μεταφέρει» ιδιότητες των λουκουμιών στα καφενεΐα και μας πληροφορεί καλύτερα για το τι σημαίνουν γι' αυτή και μόνο τα παλιά καφενεΐα του τόπου της.

4. Προσπαθήστε να βρείτε κι εσείς άλλες μεταφορές στο κείμενο.

Μερικές προτάσεις είναι πολύ σύντομες, έχουν μόνο τους κύριους όρους. Όπως ξέρουμε, τις προτάσεις αυτές τις λέμε απλές. Π.χ. *Τα καφενεΐα ήταν πολλά*.

Συνήθως όμως οι κύριοι όροι συνοδεύονται από άλλους, που δεν είναι τόσο σημαντικοί, αλλά συμπληρώνουν τους κύριους όρους. Αυτοί οι δευτερεύοντες όροι μπορεί να είναι: επίθετα, διάφορα επιρρήματα, φράσεις με προθέσεις κ.ά. Οι προτάσεις, έτσι, γίνονται πιο «πλούσιες» και πιο ακριβείς.

Π.χ. *Για μένα λοιπόν τα καφενεΐα του χωριού μου ήταν μεγάλα λουκούμια με παράθυρα. Τα βράδια του καλοκαιριού μαζεύουν την τουριστικήπραμάτεια.*

Οι παραπάνω προτάσεις λέγονται επαυξημένες.

5. Σε τρεις μικρές παραγράφους γράφετε μια ιστορία για να τη διαβάσετε στην τάξη.

Συμπληρώνετε τις απλές προτάσεις που ακολουθούν με λέξεις από τα συννεφάκια και άλλες δικές σας, ώστε να γίνουν επαυξημένες. Στην πρώτη παράγραφο μπορείτε να μιλήσετε για τον παππού και τη γιαγιά, στη δεύτερη για το σπίτι τους στο χωριό και στην τρίτη για το σκύλο τους.

Θυμάμαι τον παππού και τη γιαγιά.

Ο παππούς και η γιαγιά με κέρναγαν πορτοκαλάδες και υποβρύχια.

Το σπίτι είχε μια κληματαριά.

Είχαν ένα σκύλο.

Ο σκύλος κι εγώ παίζαμε.

μαλλιαρός
κεφάτος
φιλόξενος
πέτρινος

γύρω
κοντά
συχνά
βιαστικά

τα απογεύματα
στο βάθος
με τον παππού και τη γιαγιά
προς τη θάλασσα

6. α. Περιγράψτε τη φωτογραφία. Πού νομίζετε ότι ζουν οι άνθρωποι που φαίνονται σ' αυτή; Από πού το καταλαβαίνετε; Τι ακριβώς κάνουν;

β. Ποια συναισθήματα νιώθετε όταν κοιτάζετε αυτή τη φωτογραφία;

γ. Μπορείτε να φανταστείτε τι συζητούν τα πρόσωπα που φαίνονται στη φωτογραφία; Γράψτε τους διαλόγους.

7. Η συγγραφέας Φωτεινή Φραγκούλη συγκεντρώνει κείμενα από τα παιδιά της Στ' τάξης του σχολείου σας με θέμα: «Ένας χώρος όπου έχω περάσει πολύ καλά ή καθόλου καλά».

Στο δικό σας κείμενο μην ξεχάσετε να πείτε:

- ⇒ πού ήταν ο χώρος / πώς ήταν απ' έξω και πώς από μέσα
- ⇒ πώς γνωρίσατε το χώρο αυτό
- ⇒ ποιους συναντούσατε εκεί
- ⇒ γιατί πηγαίνατε
- ⇒ πώς νιώθατε κάθε φορά που βρισκόσασταν εκεί

Χρησιμοποιήστε μερικές μεταφορές και εικόνες για να περιγράψετε καλύτερα την προσωπική σας διάθεση.

8. Διαβάζουμε στο κείμενο: «Η πολύτιμη σχέση με τον παππού μου μου άνοιξε το δρόμο μιας ιδιαίτερης αγάπης για τα καφενεία».

Διαβάστε τις προτάσεις που ακολουθούν στην αριστερή στήλη και στη συνέχεια αντιστοιχίστε τις με τις σωστές σημασίες τους, στη δεξιά στήλη. Μπορείτε να σημειώσετε ποιες από τις προτάσεις έχουν κυριολεκτική και ποιες μεταφορική σημασία;

Πρέπει να ανοίξω έναν τραπεζικό λογαριασμό.

Άνοιξε την πόρτα.

Άνοιξε τ' αυτιά σου, να μη σου ξεφύγει τίποτε!

Η ανακάλυψη αυτή θα ανοίξει νέους δρόμους στην επιστήμη.

Δημιουργώ καινούριες προοπτικές, χαράζω νέα πορεία.

Δίνω βάση, προσέχω.

Απελευθερώνω το πέρασμα.

Ξεκινώ συναλλαγές, αποκτώ δικαίωμα κατάθεσης και ανάληψης χρημάτων.

9. Το κείμενο που ακολουθεί μας πληροφορεί για τα καφενεία ενός άλλου χωριού στη Μυτιλήνη, στην Αγιάσο. Συμπληρώστε όλα τα [ι] που λείπουν.

Στα καφεν__α της Αγιάσου είναι δύσκολο να φύγ__ς ξένος, χωρίς να σε ρωτ__σουν ποιος είσαι και να σε καλέσουν για ένα ούζο. Αυτό όμως είναι συνήθ__α και σε όλα τα άλλα χωριά της Λέσβου. Η βόλτα καταλ__γει σε μεζέδες, ούζα, κεράσματα και γνωριμ__α με όλους τους πελάτες των καφεν__ων, αλλά και με όσους τυχαίνει να περνούν.

**Φωτεινή Φραγκούλη, 39 καφενεία και ένα κουρείο,
Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 1999**

Με τι θα ασχοληθούμε

Πώς περιγράφουμε μια σειρά από πράξεις, π.χ. έθιμα ή κοινωνικά γεγονότα και εκδηλώσεις

- Πώς χρησιμοποιούμε τον ενεστώτα και τον αόριστο
- Πώς κάνουμε μια περίληψη

Καλοκαίρι με δρεπάνι, τσουγκράνα και αμίλητο νερό!

Το καλοκαίρι πηγαίνω στο σπίτι του παππού, στη Ρούμελη. Τελευταία μου ανακάλυψη εκεί ήταν ένα ημερολόγιο. Στην ετικέτα έγραφε: «Μυστικό ημερολόγιο του Θοδωρή και της Μυρσίνης». Ο Θοδωρής και η Μυρσίνη είναι ξαδέρφια της γιαγιάς μου, που σήμερα

έχουν πατήσει τα εξήντα. Άνοιξα το «μυστικό» ημερολόγιο και το ρούφηξα σαν γρανίτα λεμόνι.

Δευτέρα 1η Ιουνίου, δηλαδή του Θεριστή, 1950

Πρώτη του Θεριστή σήμερα. Ο μπαμπάς λέει ότι θα 'χουμε πολύ καλή σοδειά γιατί έβρεξε πολύ το Μάρτη. Φέτος θα μας πάρει μαζί στο χωράφι να βοηθήσουμε. Γι' αυτό σηκώθηκα από τις 5 το πρωί και γράφω βιαστικά... Ο μπαμπάς ήδη σαμαρώνει και ταΐζει το ζώο. Φωνάζει τον Θοδωρή να φέρει τα δρεπάνια. Η μαμά βάζει ψωμί, ελιές και κρεμμύδια στο σακούλι μας. Ανάστα ο Κύριος είναι το σπίτι... Πάω!

Μυρσίνη (Μ)

1η Ιουνίου, αργά το βράδυ

Νύχτα ακόμη ξεκινήσαμε μαζί και με τους άλλους θεριστές που δουλεύουν στο χωράφι μας. Και αυτοί μαζί με όλη τους την οικογένεια. Αξημέρωτα φτάσαμε στο χωράφι. «Ωρα καλή κι ευλογημένη μας!» είπε η μάνα μου στις άλλες γυναίκες για ν' αρχίσουν. «Καλά μπερεκέτια!» απάντησαν οι άντρες και μεμιάς, φραπ φριπ, άναψαν τα δρεπάνια στο σταροχώραφό μας.

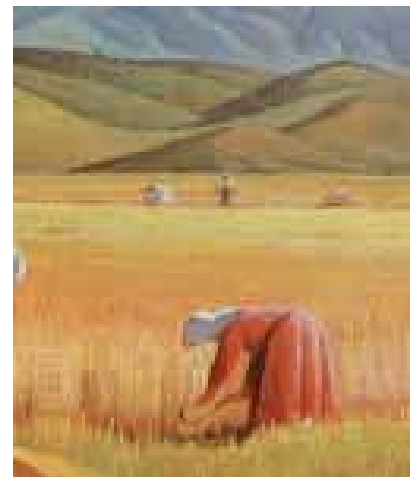

Στην αρχή κοιτάζα σαν χαμένος... Οι πιο δυνατοί άντρες, με τα μεγάλα δρεπάνια, δούλευαν στη μέση του χωραφιού. Οι πιο αδύναμοι, με τα μικρά, στις άκρες. «Το σταυρό πρώτα!» φώναξε ο πατέρας. Θέρισαν πρώτα ένα κομμάτι σε σχήμα σταυρού. Για την καλή αρχή, λέει. Μετά τις πρώτες πέντ' έξι χεριές, η μάνα μου πέρασε το δρεπάνι στους ώμους για να ελευθερώσει τα χέρια της, πήρε τα στάχια, ξεχώρισε τα πιο μακριά και τα 'δεσε. Το πρώτο δεμάτι έτοιμο, Μπήκα κι εγώ στη δουλειά. Με τους πιο αδύναμους τώρα. Του χρόνου ελπίζω στους δυνατούς. Όταν ανέβηκε ο ήλιος για τα καλά, μαζευτήκαμε κάτω από το δέντρο ιδρωμένοι και κατακόκκινοι! Φάγαμε και ήπιαμε και τραγουδήσαμε.

Θοδωρής (Θ)

25 Ιουνίου

Έλαμπε ολόκληρη η Καλλινίτσα. Φέτος ήταν σειρά της Λαμπρινής να ντυθεί Καλλινίτσα, δηλαδή νύφη για τον Αϊ-Γιάννη τον Κλήδονα. Η Λαμπρινή είναι 12 χρονών. Μαζευτήκαμε όλο κορίτσια και γυναίκες στο σπίτι. Την ντύσαμε και τη στολίσουμε. Όταν τη βγάλαμε άρχισαν να της τραγουδούν. Η Καλλινίτσα κράταγε τον τέτζερη με το αμίλητο νερό, που το 'χε φέρει από την πηγή δίχως να βγάλει τσιμουδιά. Πήγαινε μπροστά κι από πίσω ολόκληρη πομπή οι φίλες της. Περπατούσα αργά και ήταν πολύ σοβαρή. Σαν ιέρεια, σαν θεά έμοιαζε. Λες και την ώρα εκείνη γινόταν μάντισσα αληθινή. Τη σεργιανίσαμε όλο το μαχαλά και η κάθε κόρη έβγαζε κάτι δικό της και το 'ριχνε στο δοχείο με το αμίλητο νερό. Άλλη βραχιόλι, άλλη κουμπί, άλλη το χτένι της. Το βράδυ η μάνα της Λαμπρινής έβγαλε τον τέτζερη με το αμίλητο νερό στον

μπαχτσέ της. Εκεί θα έμενε όλο το βράδυ, κάτω από τ' άστρα. Φαίνεται πως τα άστρα θα το μαγεύουν. Έπειτα ανάψαμε φωτιές και τις πηδούσαμε και παίζαμε.

Ο μπαμπάς λέει ότι τις φωτιές του Αϊ-Γιαννιού τις ανάβουμε για να δυναμώσουμε τον ήλιο, που μπαίνει σε άλλη τροχιά από τις 21 Ιουνίου, πιο αδύναμη. Και για να κάνουμε μια καινούργια, καθαρή αρχή, «να φύγει το κακό να μείνει το καλό», λέει.

M.

Πέμπτη 10 Ιουλίου, του Αλωνάρη

Σήμερα πήγα με τον μπαμπά στο αλώνισμα. Ο πατέρας με κάθισε πάνω στο άλογο, για να έχει βάρος το ζώο και να πιάνει καλύτερα η δοκάνα τα άχυρα. Η δοκάνα είναι ένα επίπεδο ξύλο με τσακμακόπετρες από κάτω. Αυτές κάνουν τη δουλειά, το ξεχώρισμα του καρπού. Μόλις μ' έβαλε ο μπαμπάς στο άλογο, ο αλωνάρης έδεσε το σχοινί των αλόγων στον στρίγερο, στο ξύλο που είναι στημένο στη μέση του αλωνιού. «Άπλωσε!» φώναξε στ' άλογα ο αλωνάρης, και τους έδωσε μια στα πισινά με τα καμουτσίκια. Παραλίγο να γκρεμιστώ! Όταν τύλιξε το σχοινί στον στρίγερο, ο αλωνάρης ξαναφώναξε στ' άλογα «Άλλαξε!», κι αυτά τα καημένα άρχισαν να τρέχουν από την αντίθετη πλευρά. Εγώ το

απολάμβανα πια να τρέχω στην πλάτη του αλόγου και να βλέπω να πετιούνται τ' άχυρα δεξιά κι αριστερά. Η σοδειά φέτος είναι καλή, λέει ο μπαμπάς.

Θ.

15 Ιουλίου

Χαρά μεγάλη έχω. Θα πάμε φέτος σε ΟΛΑ τα πανηγύρια. 17 Ιουλίου της Αγίας Μαρίνας, 20 του Προφήτη Ηλία, 26 της Αγίας Παρασκευής, και 28 του Αγίου Παντελεήμονα... Του Αϊ-Λια θ' ανέβουμε στο εκκλησάκι, στην κορφή του βουνού, με τα πόδια! Θα κοιμηθούμε κάτω από τ' άστρα και θα πούμε πάλι την ιστορία του προφήτη που κουβαλούσε ένα κουπί παντού και ρωτούσε τι ήταν αυτό που κουβαλά. Κι όλοι του λέγανε κουπί. Μα όταν κάποιος του απάντησε ότι είναι ξύλο, δε γνώριζε δηλαδή τη θάλασσα, τότε πια έστησε το καλύβι του κι έμεινε εκεί μια ζωή. Την ιστορία αυτή τη λένε κάθε χρόνο, μα κάθε φορά την ακούω σαν να 'ταν καινούργια.

Μ.

εφημερίδα η Καθημερινή. 27/7/02
πίνακες του Δ. Γιολδάση

1. Διαβάσατε το απόσπασμα από ένα παιδικό ημερολόγιο. Έχετε πολλές άγνωστες λέξεις; Βρείτε τη σημασία τους στο λεξικό. Δείτε, τώρα, αν καταλάβατε το κείμενο απαντώντας στις παρακάτω ερωτήσεις με σωστό (Σ) ή λάθος (Λ).

α. Το παλιό ημερολόγιο το ανακάλυψε η συγγραφέας του κειμένου στο σπίτι του παππού της στη Ρούμελη.

β. Το ημερολόγιο είναι γραμμένο από δύο παιδιά, τη Μυρσίνη και το Θοδωρή, που ζουν σήμερα στο χωριό.

γ. Την 1η Ιουνίου ξεκινάει ο θερισμός στα χωράφια και γι' αυτό ονομάζεται πρώτη του θεριστή.

δ. Το αλώνισμα είναι το ξεχώρισμα του καρπού από τα άχυρα.

ε. Τα πανηγύρια γίνονται για να γιορταστεί κάποιος άγιος ή αγία και είναι ένα μεγάλο γεγονός για το χωριό.

Για μεγαλύτερη σιγουριά, εντοπίστε στο κείμενο τα στοιχεία που δικαιολογούν τις απαντήσεις σας.

πίνακας του Δ. Γιολδάση

2. α. Ο θερισμός και το αλώνισμα πιστεύετε ότι γίνονται και στη σημερινή εποχή με τον ίδιο τρόπο που μας περιγράφουν τα παιδιά; Αν όχι, μήπως ξέρετε με τι μέσα γίνονται;

β. Τα έθιμα του χωριού ζωντάνευαν κάθε χρόνο, όπως μαθαίνουμε από το ημερολόγιο των παιδιών. Πιστεύετε ότι το ίδιο ισχύει και στη σημερινή εποχή; Αιτιολογήστε την άποψή σας.

3. α. Το κείμενο μπορεί να χωριστεί σε δύο μεγάλες ενότητες. Η μια θα περιέχει τις αγροτικές δραστηριότητες του χωριού και η άλλη τα έθιμα που γίνονταν κάθε χρόνο στο χωριό. Μπορείτε τώρα να βρείτε ποια μέρη του ημερολογίου ανήκουν στη μία ενότητα και ποια ανήκουν στην άλλη ενότητα;

β. Φτιάξτε ένα σχεδιάγραμμα για κάθε ενότητα του ημερολογίου για να διηγηθείτε και να περιγράψετε στην τάξη σας αυτό που διαβάσατε.

ΕΝΟΤΗΤΑ 1η:

1 Ιουνίου, 10 Ιουλίου

- ✓ Ποια είναι τα βασικά πρόσωπα, πού γίνονται τα γεγονότα και πότε;
- ✓ Ποιο είναι το σημαντικό γεγονός όπου παίρνουν μέρος οι ήρωες;
- ✓ Ποια ήταν η δουλειά που έπρεπε να κάνουν; Πώς ξεκίνησαν τη δουλειά; Τι έγινε στη συνέχεια;
- ✓ Ποιο ήταν το τέλος;
- ✓ Πώς αισθάνονταν τα πρόσωπα για το γεγονός στο οποίο έλαβαν μέρος;

ΕΝΟΤΗΤΑ 2η:

25 Ιουνίου, 15 Ιουλίου

- ✓ Ποια έθιμα παρουσιάζονται, πότε γίνονται αυτά και πού;
- ✓ Τι περιλαμβάνουν οι εκδηλώσεις στο κάθε έθιμο; Πώς αρχίζει, τι γίνεται στη συνέχεια και πώς τελειώνει;
- ✓ Τι ακριβώς συμβολίζει το κάθε έθιμο και γιατί γίνεται;
- ✓ Πώς αντιδρούν όσοι παρακολουθούν τις εκδηλώσεις του εθίμου ή παίρνουν μέρος σ' αυτές;

γ. Θέλετε να διηγηθείτε και να γράψετε το κείμενο σας με λιγότερα λόγια, περιληπτικά; Γράψτε μια φράση για κάθε ερώτηση. Προσέξτε να συμπεριλάβετε όλες τις απαραίτητες πληροφορίες.

4.α. Στο κομμάτι «Ωρα καλή...

ελπίζω στους δυνατούς», του ίδιου κειμένου, υπογραμμίστε όλα τα ρήματα που βρίσκονται στην οριστική του αορίστου. Φανταστείτε ότι διηγείστε την ιστορία σαν να τη ζούσατε τώρα. Ξαναγράψτε αυτή την παράγραφο βάζοντας τα ρήματα που υπογραμμίσατε στην οριστική ενεστώτα. Τι

έχει αλλάξει; Εάν γράφατε στο ημερολόγιο σας, ποιους χρόνους θα χρησιμοποιούσατε; Γιατί;

β. Αν διαβάσατε το κείμενο της Πέμπτης 10 Ιουλίου, θα παρατηρήσατε ότι όλα τα ρήματα βρίσκονται σε χρόνο αόριστο, εκτός από τις φράσεις «*Η δοκάννα είναι ένα επίπεδο ξύλο με τσακμακόπετρες από κάτω. Αυτές κάνουν τη δουλειά, το ξεχώρισμα του καρπού*» όπου χρησιμοποιείται ενεστώτας. Διαβάστε όλη την παράγραφο και εξηγήστε γιατί συμβαίνει αυτό.

5.α. Σίγουρα κι εσείς έχετε ζήσει από κοντά κάποια κοινωνική δραστηριότητα ή εκδήλωση,

όπως είναι ο γάμος, η βάφτιση, ένα πανηγύρι κ.ά. Μιλήστε για την εμπειρία σας στους συμμαθητές σας, σε ένα μικρό κείμενο, όπου θα περιγράφετε πώς εξελίχθηκε η εκδήλωση. Ακολουθήστε το σχεδιάγραμμα της πρώτης ενότητας. Μην ξεχάσετε να γράψετε πώς αισθανθήκατε γι' αυτό που ζήσατε.

β. Περιγράψτε στους συμμαθητές σας κάποιο έθιμο που συνηθίζεται να γίνεται κάθε χρόνο στο χωριό σας ή στην πόλη σας ή στην πατρίδα σας. Κατά την περιγραφή σας ακολουθήστε το σχεδιάγραμμα της δεύτερης ενότητας. Στο τέλος θα ήταν ωραίο να διαβάσετε στην τάξη σας τα έθιμα για τα οποία έχετε γράψει και να φτιάξετε «Το μικρό τετράδιο των εθίμων»

πίνακας του Δ. Γιολδάση

6. Βρείτε μέσα στο κείμενο όλες τις λέξεις που έχουν σχέση με τις αγροτικές ασχολίες και με τη ζωή στο χωριό. Αφού τις βρείτε, τοποθετήστε τις στη σωστή κατηγορία

Ουσιαστικά	Ρήματα

Ουσιαστικά	Ρήματα

Διαλέξτε πέντε από τις παραπάνω λέξεις και γράψτε μια μικρή ιστορία.

 7. Στο κείμενο της 15ης Ιουλίου περιέχονται οι γιορτές κάποιων αγίων. Βρείτε πληροφορίες από το βιβλίο των Θρησκευτικών ή από εγκυκλοπαίδειες για τη ζωή των αγίων αυτών. Μπορείτε να βρείτε και κάποιες λαϊκές παραδόσεις που συνδέονται με τις γιορτές. Γράψτε για κάθε άγιο τα κύρια στοιχεία των πληροφοριών που βρήκατε, όπως: όνομα, τόπος καταγωγής, έργα, λόγοι για τους οποίους μαρτύρησε, ποιο ήταν το μαρτύριό του.

 8. Η Λούλα η Μαστιχούλα πήρε το λόγο και μας διηγείται αυτοπροσώπως την πορεία της από τα δέντρα της Χίου μέχρι το στόμα μας! Μπέρδεψε όμως τη σειρά στα στάδια παραγωγής της. Βοηθήστε την, βάζοντας στη σωστή σειρά τις παραγράφους:

Ακολουθεί το «κέντημα» του κυρ Σχίνου, με τα «κεντητήρια», για να αρχίσει να «δακρύζει». Χαράζουν, δηλαδή, μικρές τομές στον κορμό και στα κλαδιά του, αρχίζοντας από κάτω προς τα πάνω, μια φορά την εβδομάδα και για πέντε, έξι φορές συνολικά.

- Τον Ιούνιο καθαρίζεται και ισοπεδώνεται ένας κυκλικός χώρος κάτω από κάθε μαστιχόδεντρο, το λεγόμενο «τραπέζι». Έπειτα, στρώνεται με ειδικό άσπρο χώμα, πάνω στο οποίο θα κυλήσω αργότερα, για να μπορώ να στεγνώσω και να με συλλέγουν ευκολότερα.
- Από το Νοέμβρη, και για όλο σχεδόν το χειμώνα, αρχίζει η περιποίηση μου από ομάδες πολύ υπομονετικών και άξιων γυναικών: με καθαρίζουν από τα ξένα σώματα, με πλένουν με νερό και σαπούνι και με απλώνουν να στεγνώσω σε μέρος δροσερό και προστατευμένο. Έτσι, λαμπερή και πεντακάθαρη, με παραδίδουν στην Ένωση Μαστιχοπαραγωγών, για να αρχίσει η επεξεργασία μου.
- Το Σεπτέμβρη, που έχω πλέον... πήξει, αρχίζει το μάζεμα μου, με ειδικά εργαλεία, τα «τιμητήρια». Πρώτα μαζεύουν τις «πίτες», τα μεγάλα κομμάτια μου, τα οποία τοποθετούν σε πλεκτά πανεράκια, τα μαστιχοκάλαθα, ανακατεμένα με ασπρόχωμα. Αργότερα μαζεύουν και τα μικρότερα ψιχουλάκια μου, ένα ένα, ή ξύνουν απαλά το μαστιχόδεντρο και τα σκουπίζουν όλα μαζί από το «τραπέζι» όπου πέφτουν.
- Αφού γίνει η διαλογή μου σε ποιότητες, αποφασίζεται πώς θα αξιοποιηθώ, συσκευάζομαι αναλόγως και προωθούμαι στην αγορά. Γίνομαι τσίχλα, με χρησιμοποιούν στη φαρμακευτική, στην οδοντιατρική, στην παρασκευή καλλυντικών και αρωμάτων, στη ζαχαροπλαστική και στην ποτοποιία, ακόμα και στη ζωγραφική και στην υφαντουργία, ως σταθεροποιητή χρωμάτων.

περιοδικό «Ερευνητές»,

Η Καθημερινή, τεύχος 243, 27/9/03 (διασκευή)

9. Θέλετε να δώσετε συνοπτικά τα βήματα που οδηγούν τη μαστίχα από το δέντρο στην αγορά; Χρειάζεται μια ονομαστική φράση (με ουσιαστικό χωρίς ρήμα) ως τίτλος του κάθε βήματος.

Η πορεία της μαστίχας

1. Καθάρισμα, ισοπέδωση και στρώσιμο με ειδικό άσπρο χώμα.

2.

.....

3.

.....

4.

.....

5.

.....

10. Παίξτε με τη μαστιχούλα! Γράψτε τη λέξη «ΜΑΣΤΙΧΟΥΛΑ» και, κάνοντας συνδυασμούς με τα γράμματα που περιέχονται σ' αυτήν, φτιάξτε άλλες λέξεις.

Για να κάνετε την αρχή, σας δίνονται οι ορισμοί μερικών λέξεων:

- Στηρίζουν τα δόντια:
- Τη μασάμε:
- Χρησιμοποιείται στη σφεντόνα:
- Πιάνουν τα τρόφιμα από την πολυκαιρία:

Βρείτε κι άλλες λέξεις χρησιμοποιώντας τα ίδια γράμματα.

Επαναληπτικοί πίνακες της ενότητας για να διορθώσω το γραπτό μου

(κοίταξε πρώτα στη σελίδα 42 τον πίνακα: Διορθώνω το γραπτό μου)

Σημειώνω στη δεξιά στήλη του πίνακα ένα + για όσα νομίζω ότι έχω γράψει και ένα – για όσα δεν έχω γράψει. Στη συνέχεια συμπληρώνω όλα όσα λείπουν για να είναι το γραπτό μου πλήρες.

1.α. Ποιες είναι οι βασικές πληροφορίες που φροντίζουμε να αναφέρουμε όταν θέλουμε να μιλήσουμε για ένα γεγονός

- Πού συνέβη το γεγονός.
- Πότε συνέβη.
- Ποιοι έχουν σχέση με αυτό.
- Ποια ήταν η αιτία.
- Τι ακριβώς έγινε (με χρονική σειρά).
- Ποια είναι η σημασία και ποιες οι συνέπειες του γεγονότος.
- Ποια είναι τα μέσα, οι τρόποι αντιμετώπισης των συνεπειών.
- Ποια είναι τα συμπεράσματα που βγαίνουν.

1.β. Πώς περιγράφουμε μια σειρά πράξεων που επαναλαμβάνονται, π.χ. έθιμα ή κοινωνικά γεγονότα και εκδηλώσεις

- Ποια είναι η διαδικασία, πότε γίνεται και πού.
- Ποιοι συμμετέχουν και πώς.
- Ποια είναι τα στάδια, οι διαδοχικές φάσεις (γεγονότα-πράξεις με τη σειρά που συμβαίνουν).
- Τι ακριβώς συμβαίνει σε κάθε στάδιο και γιατί γίνεται.
- Πώς τελειώνει η διαδικασία.
- Πώς αντιδρούν όσοι παρακολουθούν ή παίρνουν μέρος.

2. Πώς περιγράφουμε ένα χώρο που γνωρίσαμε

- Πού ήταν αυτός ο χώρος.
- Πώς ήταν απ' έξω και πώς από μέσα.
- Ποιος ήταν ο λόγος που μας έκανε να αγαπήσουμε ή απλώς να γνωρίσουμε το χώρο αυτό.
- Ποιους συναντούσαμε και τι κάναμε εκεί.
- Τι σκεφτόμασταν και πώς νιώθαμε κάθε φορά που βρισκόμασταν εκεί.

Μπορείτε να διαβάσετε από το Ανθολόγιο:

- Κωστής Παλαμάς, *Στον κήπο* (σελ. 19, τόμος 1ος)
- Οδυσσέας Ελύτης, *Ο ήλιος ο ηλιάτορας* (σελ. 15, τόμος 1ος)
- Ελένη Χωρεάνθη, *Η Ασπρούδα* (σελ. 46, τόμος 1ος)
- Αίσωπος, *Οι ψαράδες που έπιασαν μια πέτρα* (σελ. 105, τόμος 2ος)
- Νίκος Καζαντζάκης, *Ο γιος* (σελ. 19, τόμος 3ος)

Διαβάστε – Δείτε – Ακούστε – Επισκεφτείτε

- Κλιάφα Μαρούλα, *Ένα δέντρο στην αυλή μας*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1985
- Παπαδιαμάντης Αλέξανδρος, *Διηγήματα για παιδιά και νέους*, εκδ. Άγκυρα, Αθήνα, 2002
- Τόλκιν Τζον Ρόναλντ Ρούελ, *Ο αγρότης ο Τζάιλς απ' το χωριό*, μετάφρ. Ε. Χατζηθανάση, εκδ. Αίολος, Αθήνα, 2002
- Τσουκαλά Δανάη, *Μύθοι και θρύλοι από τα νησιά μας*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1995
- Φακίνου Ευγενία, *Ελληνικό Πανόραμα*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1995

- Μπέιμπ, *το ζωηρό γουρουνάκι*, Κρις Νουνάν, 1995
- Ο ψύλλος, Δημήτρης Σπύρου, 1989
- Τα δελφινάκια του Αμβρακικού,
- Ντίνος Δημόπουλος, 1993
- Το δέντρο που πληγώναμε, Δήμος Αβδελιώδης, 1986

- **Μέσα σ' αυτή τη βάρκα, στίχοι, μουσική Μ. Χατζιδάκις**
- **Σαράντα γιδοπρόβατα, στίχοι Μ. Κριεζή, μουσική Λ. Πλάτωνος**
- **Το ποτάμι, μουσική Μ. Χατζιδάκις (ορχηστικό)**
- **Του μικρού βοριά, στίχοι Ο. Ελύτης, μουσική Μ. Θεοδωράκης**
- **Τριαντάφυλλο, στίχοι Φ. Γκ. Λόρκα, μετάφραση Α. Σολωμός, μουσική Μ. Χατζιδάκις**

- **Κέντρο Γαία, Όθωνος 100, Κηφισιά, Αθήνα**
- **Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης, Κυδαθηναίων 17, Πλάκα, Αθήνα**
- **Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Γουλανδρή, Λεβίδου 13, Κηφισιά, Αθήνα**

Ηλεκτρονικές διευθύνσεις

- **www.greenpeace.gr**
- **www.helmerajunior.gr**
- **www.wwf.gr**

Διορθώνω το γραπτό μου

Κάθε φορά που γράφω ένα κείμενο το ξαναδιαβάζω. Προσέχω όλα τα παρακάτω και διορθώνω όσα χρειάζονται. (Μπορεί να χρειαστεί να ξαναγράψω κάποια μέρη του κειμένου μου.)

- 1.** Ποιος ήταν ο σκοπός μου; Τον πέτυχα; (Συμβουλευτείτε τα σημεία που προτείνονται για ανάπτυξη στην εκφώνηση της εργασίας παραγωγής γραπτού λόγου κάθε φορά και τους επαναληπτικούς πίνακες στο τέλος της κάθε ενότητας.)
- 2.** Οργάνωσα το γραπτό μου σε παραγράφους;
- 3.** Πώς είναι η ορθογραφία; Χρησιμοποίησα το λεξικό μου;
- 4.** Χρησιμοποίησα σωστά τις τελείες και τα κόμματα;
- 5.** Χρησιμοποίησα πολλές διαφορετικές λέξεις ή έχω επαναλάβει συχνά τις ίδιες λέξεις;
- 6.** Τι μου άρεσε περισσότερο απ' όσα έγραψα;
- 7.** Τι θα μπορούσα να έχω γράψει καλύτερα; Πώς μπορώ να το γράψω τώρα;
- 8.** Τι θα μπορούσα να γράψω ακόμα; Τι θα μπορούσα να αφαιρέσω;
- 9.** Θα καταλάβουν το κείμενο οι συμμαθητές μου;
- 10.** Ποια σημεία θα τους αρέσουν περισσότερο και ποια λιγότερο;
- 11.** Πώς είναι η εμφάνιση του γραπτού μου; Είναι καθαρό και καλογραμμένο; Μπορεί να το διαβάσει κανείς εύκολα;

Ενότητα 8

Χριστούγεννα

Κάλαντα των Χριστουγέννων

Καλήν εσπέραν, άρχοντες, κι αν είν' ο ορισμός σας,
Χριστού τη θεία γέννηση να πω στ' αρχοντικό σας.

Χριστός γεννάται σήμερα εν Βηθλεέμ τη πόλει,
οι ουρανοί αγάλλονται, χαίρει η φύσις όλη.

Κόλιαντα*, μέλιαντα*, τρεις χιλιάδες πρόβατα
και πεντακόσια γίδια, κι ο πιστικός* που τα 'βοσκε
άξιος και παλικάρι.

Τα μέτραγε, τα σιούραγε*, του λείπουν πεντακόσια.

*κόλιαντα: κάλαντα

*μέλιαντα: γλυκίσματα των Χριστουγέννων

*πιστικός: βοσκός

*σιούραγε: έβαζε στη σειρά παίζοντας σουραύλι
(φλογέρα)

Κόλιαντα, μπάμπω*, κόλιαντα του πιστικού κουλούρα
κι εμένα κολιαντίνα* να βόσκω τα κατσίκια
στον Λάζαρου το λόγκο στο μέγα το χωράφι και στο
μικρό τ' αμπέλι.

Κόλιαντα γυρεύουμε κι αν μας δίνουν παίρνουμε
κι αν μας δείρουν φέ'ομε!...

παραδοσιακά κάλαντα

1. Αυτά που μόλις διαβάσατε είναι τα κάλαντα που τραγουδούν την ημέρα των Χριστουγέννων σε κάποιες περιοχές της Ηπείρου.

Τα κάλαντα από την Ήπειρο μοιάζουν με τα κάλαντα που εσείς γνωρίζετε; Μπορείτε να κάνετε μια μικρή έρευνα και να βρείτε κάλαντα και από άλλους τόπους της Ελλάδας.

Τα Χριστούγεννα του υπολογιστή

Το λογιστικό κέντρο ήταν άδειο και βουβό. Οι μηχανές σταμάτησαν γι' απόψε. Ο υπολογιστής ASTRA 5603 αισθανόταν πολύ κουρασμένος. Μήνες τώρα δεν είχε σταματήσει να δουλεύει. Οι υπάλληλοι τον τροφοδοτούσαν με προγράμματα κι εκείνος σκοτωνόταν να τα βγάλει πέρα.

*μπάμπω: γριά, γιαγιά

*κολιαντίνα: το κέρασμα που δίνουν στα παιδιά για τα κάλαντα

Επιτέλους ήρθαν τα Χριστούγεννα. Για λίγες μέρες ήθελε κι εκείνος να ηρεμήσει, να ξεκουράσει την καλωδιακή καρδιά του. Τώρα που σταμάτησαν να δουλεύουν τα κουμπιά και τα πλήκτρα του, αχ, ένιωθε μια χαλάρωση σ' όλο του το ...κορμί.

Η κυρία Ασημίνα, η καθαρίστρια, μπήκε μέσα κρατώντας με το ένα χέρι τον κουβά και τη σκούπα και με το άλλο το αγοράκι της.

- Κάθισε κάπου, Χαράλαμπε, αλλά ήσυχα, έτσι; Μην αγγίζεις τους υπολογιστές και κάνεις καμιά ζημιά, καήκαμε. Ναι, καλό μου; Εγώ θα τελειώσω τη δουλειά μου και θα πάμε σπίτι.

Το παιδί θαύμαζε τα μηχανήματα και τους προσωπικούς υπολογιστές πάνω στα γραφεία των υπαλλήλων. Η αίθουσα ήταν ψυχρή και η παρουσία τους έδινε την εντύπωση ενός εξωγήινου τοπίου... Μόνο ένα δεντράκι χριστουγεννιάτικο αναβόσβηνε τα φώτα του και θύμιζε σ' εκείνη την παγερή αίθουσα τη μεγάλη γιορτή. Ο Χαραλάμπε έτρεχε από το ένα μηχανήμα στο άλλο.

- Τι κάνει αυτός; Τι κάνει εκείνος; ρωτούσε τη μητέρα του, λες και ήταν ειδική να του απαντήσει.

- Να σου πω την αλήθεια, δεν ξέρω, κούνησε εκείνη το κεφάλι της. Αυτόν εδώ τον έχω ακούσει να κάνει γκρρρ, γκρ, κρι, γκρ, κρακ. Αυτός εδώ κάνει σαν να τον πνίγουν. Αυτός με τα κόκκινα φωτάκια είναι ο πιο αστείος. Αναβοσβήνει και ξεφυσάει σαν ατμομηχανή. Φςς, σσςσ, φς, έκανε η μαμά κωμικά.

- Να τον χαϊδέψω λιγάκι; Τι θα πάθει; ρώτησε το παιδί και με τα χεράκια του ακούμπησε τον ASTRA 5603. Τρυφερά...

Ο κομπιούτερ ρίγησε. Πρώτη φορά τον άγγιζαν με τόση τρυφερότητα. Κανείς δεν του έδειχνε τέτοιο ενδιαφέρον. Όλοι στέκονταν μπροστά του αδιάφοροι, τον μπούκωναν με τρυπητά καρτελάκια και δισκέτες και τον υποχρέωναν να γράφει κατεβατά, να τυπώνει νούμερα, να κάνει προσθέσεις. Μόνο να κάνει τούμπες δεν τον υποχρέωναν.

- Εσύ μ' αρέσεις πολύ, του ψιθύρισε. Έχεις γυαλιστερά κουμπιά και ένα κόκκινο φως στο κούτελο.

- Έχω πολλά προσόντα. Αυτό είναι αλήθεια, συμφώνησε ο ASTRA 5603. Μα φυσικά το παιδί δεν μπόρεσε να τον ακούσει.

- Κι έχεις κι ένα ύφος! συνέχισε ο Χαραλάμπης. Σαν πολύ κουρασμένος μου φαίνεσαι!

Τα καλώδια τρεμόπαιζαν στην καρδιά του υπολογιστή και ήταν έτοιμα να σπάσουν από συγκίνηση. Ήθελε να πει στο παιδί ότι, ναι, ήταν πολύ κουρασμένος και ότι βαρέθηκε να κάνει εκατομμύρια προσθέσεις στο λεπτό, ότι βαρέθηκε να τακτο-ποιεί στη μνήμη του όλα όσα του αποθήκευσαν οι άνθρωποι.

Ο Χαραλάμπης κάθισε στην καρέκλα του Ντίνου, του χειριστή, και έβγαλε από την τσέπη του ένα πακετάκι από ασημόχαρτο.

- Θες λίγο σκαλτσούνι; πρότεινε στον ASTRA 5603. Η μαμά μου το έφτιαξε. Έκοψε ένα κομματάκι σκαλτσούνι και το έδωσε στον υπολογιστή, προσέχοντας να μην τον δει η μαμά του. Φάε, επέμενε το παιδί. Είναι ωραίο, και ας είναι νηστίσιμο. Τώρα δεν έχω τίποτ' άλλο να σου δώσω. Νηστεύουμε. Κατάλαβες; Το βράδυ, μετά την εκκλησία θα φάμε πολλές λιχουδιές. Αχ, μωρέ, να μην έχεις πόδια να σε πάρω και εσένα μαζί μου να ψάλουμε μαζί!

Αφού έφαγε το σκαλτσούνι του ο Χαραλάμης κι αφού... ζαχάρωσε τον κομπιούτερ, πήρε ένα άσπρο χαρτί από το διπλανό γραφείο και ζωγράφισε μια εκκλησία, ένα ψηλό καμπαναριό, μια φάτνη, πρόβατα και βόδια. Ζωγράφισε ένα αστέρι, μια Παναγιά με μαντίλα να κρατάει στην αγκαλιά της το μωρό. Έκανε κι άλλες ζωγραφιές με χριστουγεννιάτικα δέντρα και αγγελάκια και τις έριξε στην ειδική θήκη για τις δισκέτες.

- Να τα φυλάξεις τα σχέδιά μου, τον παρακάλεσε.
Ακούς; Εγώ για σένα τα σχεδίασα.

Ο υπολογιστής χαμογέλασε και με τα κουμπιά του και με τα φωτάκια του. Εδώ είχε κλείσει στη μνήμη του ένα πλήθος πληροφορίες που δεν τον ενδιέφεραν και τις χριστουγεννιάτικες ζωγραφιές του παιδιού δε θα κρατούσε; Τρεις ώρες πέρασαν με τη συντροφιά του Χαραλάμης.

Όταν έφυγαν, έκλεισαν καλά καλά την πόρτα και το κέντρο έμεινε και πάλι βουβό. Μόνο το χριστουγεννιάτικο δέντρακι συνέχισε ν' αναβοσβήνει τα φωτάκια του. Η καρδιά όμως του ASTRA 5603 είχε πάθει μεγάλη ζημιά. Τα πάντα είχαν σπάσει μέσα του κι έγιναν μια μαλακιά μάζα. Κι ύστερα... Ε, ύστερα άρχισε να δουλεύει μόνος του, για το κέφι του. Δεν έκανε θόρυβο, ούτε φςςς, ούτε ήχους ηλεκτρονικούς, γκρ, γρ, γρρρ, αλλά έβγαζε από μέσα του κάτι σαν μουσική, μια μουσική που έμοιαζε με χριστουγεννιάτικο τραγούδι. Ένα αστέρι που ξενυχτούσε έξω από το παράθυρο του λογιστικού κέντρου τον είδε να φεγγοβολάει και να δείχνει στην οθόνη του ένα ανθρώπινο πρόσωπο, τρυφερό και βασανισμένο.

Όταν οι υπάλληλοι, μετά τις γιορτές, ξαναγύρισαν στο γραφείο, μπροστά στον ASTRA 5603 ήταν τυπωμένο ένα βουναλάκι με παιδικά σχέδια. Μια φάτνη, μια

Παναγιά με τη μαντίλα και το Χριστό, πρόβατα και βόδια και ένα σωρό αστέρια. Ο Ντίνος, ο χειριστής, νόμισε ότι του έκαναν φάρσα.

- Βρε παιδιά, τι γίνεται εδώ; Ο κομπιούτερ μου τύπωσε μια φάτνη. Πλάκα μου κάνετε; Πάω να τον αγγίξω και κολλάω. Είναι πασπαλισμένος με ζάχαρη, σαν να έτρωγε σκαλτσούνι! Βρε, περίεργα πράγματα που συμβαίνουν!

Επειδή ο Ντίνος ήταν πάντα πρόσχαρος και γελαστός, οι συνάδελφοί του νόμισαν ότι αστειευόταν, όπως συνήθως. Χαμογέλασαν μ' αυτά που έλεγε και συνέχισαν τη δουλειά τους.

Αγγελική Βαρελλά, *Με ευχές, φλουριά και αγάπη*, εκδ. Περίπλους, Αθήνα, 2000 (διασκευή)

1. Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις:

α. Τι έκανε την καρδιά του υπολογιστή να ραγίσει; Τι του συνέβη για πρώτη φορά;

β. Με ποιους τρόπους κατάφερε ο Χαραλάμης να συγκινήσει τον υπολογιστή;

γ. Ο Ντίνος και ο Χαραλάμης δεν αντιμετωπίζουν τον υπολογιστή με τον ίδιο τρόπο. Υπάρχει μια διαφορά. Ποια είναι αυτή;

2. Ο Χαραλάμης με τις χριστουγεννιάτικες κάρτες–ζωγραφιές του κατάφερε να «δώσει» καρδιά στον υπολογιστή. Άλλωστε, τα Χριστούγεννα συνηθίζουμε να ανταλλάσσουμε κάρτες με ευχές για να εκφράσουμε τα συναισθήματά μας.

Μπορείτε και εσείς να φτιάξετε τις δικές σας κάρτες και να τις στείλετε σε αγαπημένα σας πρόσωπα, π.χ. στο δάσκαλο ή στη δασκάλα σας, στον παππού ή στη γιαγιά σας, στο φίλο ή στη φίλη σας. Δεν ξεχνάμε ότι αλλιώς γράφουμε στο δάσκαλο ή στη δασκάλα μας (είμαστε πιο τυπικοί και έχουμε πιο επίσημο ύφος), αλλιώς στον παππού ή στη γιαγιά μας (είμαστε πιο φιλικοί, δείχνοντας όμως το σεβασμό μας) και αλλιώς στο φίλο ή στη φίλη μας (έχουμε φιλικό και απλό ύφος).

Εμείς σας δίνουμε μερικούς τρόπους για να αρχίσετε και για να τελειώσετε την κάρτα σας. Εσείς διαλέξτε ποιος είναι ο πιο σωστός για την κάθε περίπτωση.

- Σεβαστέ/ή μου...
- Φίλε/η μου...
- Αγαπημένε/η μου...
- Αξιότιμε/η...
- Καλέ/ή μου...
- Κύριε/α...

- Με σεβασμό...
- Σε φιλώ...
- Με τιμή...
- Σας φιλώ...
- Με εκτίμηση...

Το φλουρί του φτωχού

Το πρώτο φλουρί της βασιλόπιτας που μου έπεσε βγήκε μοιρασμένο. Ήταν αληθινό φλουρί, γιατί ο πατέρας μου τον καιρό εκείνο συνήθιζε να βάζει στη βασιλόπιτα του σπιτιού μας μια χρυσή αγγλική λίρα.

Πώς έρχονται τα πράματα καμιά φορά!

Ο πατέρας μου, όρθιος μπροστά στο αγιοβασιλιάτικο τραπέζι, έκοβε την πίτα, ονοματίζοντας κάθε κομμάτι ξεχωριστά, πριν κατεβάσει το μεγάλο μαχαίρι του ψωμιού. Αφού έκοψε το κομμάτι του σπιτιού, των αγίων, το δικό του και της μητέρας μου, πριν αρχίσει τα κομμάτια των παιδιών σταμάτησε, σαν να θυμήθηκε κάτι.

- Ξεχάσαμε, είπε, το κομμάτι του φτωχού. Αυτό έπρεπε να 'ρθει ύστερ' από τους αγίους. Ας είναι όμως. Θα το κόψω τώρα κι ύστερα θ' αρχίσω τα κομμάτια των παιδιών. Πρώτα ο φτωχός.

Κατέβασε το μαχαίρι και είπε:

- Του φτωχού.

Έπειτα θα ερχόταν το δικό μου κομμάτι, που ήμουν ο μεγαλύτερος από τα παιδιά.

Καθώς τραβούσε όμως το κομμάτι του φτωχού, το χρυσό φλουρί κύλησε στο τραπεζομάντιλο. Το κόψιμο της πίτας σταμάτησε. Κοιτάζαμε ο ένας τον άλλο κι ο πατέρας όλους μας.

- Ποιανού είναι τώρα το φλουρί; είπε η μητέρα μου. Του φτωχού ή του Πέτρου; Εγώ λέω πως είναι του Πέτρου.

Η καημένη η μητέρα! Το είχε καημό να πέσει σ' εμένα.

- Ούτε του φτωχού είναι, είπε ο πατέρας μου, ούτε του Πέτρου. Το σωστό σωστό. Το φλουρί μοιράστηκε.

Ήταν ανάμεσα στα δυο κομμάτια. Καθώς τα χώρισα με το μαχαίρι, έπεσε κάτω. Το μισό λοιπόν είναι του φτωχού, το μισό του Πέτρου.

- Και τι θα γίνει τώρα; ρώτησε στενοχωρημένη η μητέρα μου.

Τι θα γίνει; συλλογιζόμαστε κι εμείς.

- Μην πονοκεφαλιάζετε, είπε ο πατέρας. Άνοιξε το πορτοφολάκι του, έβγαλε από μέσα δυο μισές χρυσές λίρες και τις ακούμπησε στο τραπέζι. Να τι θα γίνει. Αυτή φυλάξτε τη, να τη δώσετε στον πρώτο ζητιάνο που θα χτυπήσει την πόρτα μας. Είναι η τύχη του. Η άλλη μισή είναι του Πέτρου.

Και μου την έδωσε.

- Καλορίζικη! Και του χρόνου παιδί μου! Είσαι ευχαριστημένος; Ήμουν και με το παραπάνω.

- Θα του τη δώσω εγώ με το χέρι μου, είπα.

Γελούσαμε όλοι με την παράξενη τύχη μου. Τ' άλλα παιδιά με πείραζαν: «Ο σύντροφος του φτωχού». Μονάχα ο πατέρας μου δε γελούσε. Εκείνος με τράβηξε κοντά του, με φίλησε και μου είπε:

- Μπράβο σου! Είσαι καλό παιδί.

Το άλλο πρωί, μόλις ξυπνήσαμε, χτύπησε η πόρτα. Κάτι μου έλεγε πως ήταν ο ζητιάνος, που έφτανε βιαστικός να πάρει το μερίδιο του.

Έτρεξα στην πόρτα με τη μισή λίρα. Ήταν ένας γέρος φτωχός, με κάτασπρη γενειάδα, γερός από τα χρόνια, και τρέμοντας από το κρύο μουρμούριζε ευχές.

- Πάρε, παππού, του είπα.

Ο γέρος το έφερε κοντά στα μάτια του για να το κοιτάξει καλύτερα. Δεν μπορούσε να πιστέψει πως κρατούσε χρυσάφι στα χέρια του – τον καιρό εκείνο που όλοι έδιναν στους φτωχούς δίλεπτα και μονόλεπτα.

- Τι είναι αυτό, παιδάκι μου; με ρώτησε.

- Μισή λίρα είναι, παππού, του είπα. Πάρε την. Δική σου είναι.

Ο καημένος δεν ήθελε να το πιστέψει.

- Μήπως έκανες λάθος, παιδάκι μου; Για ρώτησε τους γονείς σου.

Του εξήγησα με τι τρόπο είχαμε μοιραστεί το φλουρί της βασιλόπιτας. Ο γέρος έτρεμε από τη χαρά του. Σήκωσε ψηλά τα μάτια και είπε:

- Ο Θεός είναι μεγάλος! Να ζήσεις, παιδάκι μου, και να σε χαίρονται οι γονιοί σου. Και ο Θεός να σ' αξιώσει να 'χεις πάντα όλα τα καλά και να τα μοιράζεις με τους φτωχούς και τους αδικημένους. Την ευχή μου να 'χεις!

Μου έδωσε την ευχή του, σήκωσε πάλι ψηλά κατά τον ουρανό τα μάτια και κατέβηκε με το ραβδί του τη σκάλα.

Παύλος Νιρβάνας, *Πρωτοχρονιάτικα διηγήματα Ελλήνων συγγραφέων*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 1990

1. Διαβάστε προσεκτικά το διήγημα και απαντήστε στις ερωτήσεις:

- α. Πώς νομίζετε ότι ένιωσε ο Πέτρος μόλις έκοψαν τη βασιλόπιτα και είδε ότι το φλουρί μοιράστηκε στα δύο;
- β. Πώς σας φάνηκε η λύση που έδωσε ο πατέρας του Πέτρου στο πρόβλημα με τη λίρα; Πώς θα τον χαρακτηρίζατε;
- γ. Τι να ένιωσε ο ζητιάνος όταν ο Πέτρος τού έδωσε τη μισή λίρα;

2. Προετοιμάστε μια δραματοποίηση με αφορμή το διήγημα του Παύλου Νιρβάνα. Μπορείτε να την παρουσιάσετε στη χριστουγεννιάτικη γιορτή του σχολείου σας. Για να γίνει όμως αυτό, χρειάζεται να δουλέψετε το κείμενο. Συμβουλευτείτε τις οδηγίες στην ενότητα της 17ης Νοέμβρη (α΄ τεύχος, σελ. 74). Καλή επιτυχία!

Ξέρετε γιατί κάνουμε βασιλόπιτες την Πρωτοχρονιά; Πόσο παλιό είναι αυτό το έθιμο; Διαβάστε την παρακάτω ιστορία και θα μάθετε!

Η ιστορία της βασιλόπιτας

Η ιστορία συνέβη πριν από 1.500 χρόνια περίπου στην πόλη Καισαρεία της Καππαδοκίας, στη Μικρά Ασία.

Ο Μέγας Βασίλειος ήταν δεσπότης της Καισαρείας και ζούσε αρμονικά με τους συνανθρώπους του.

Κάποια μέρα όμως ο βασιλιάς Ουάλης, τύραννος της περιοχής, ζήτησε να του δοθούν όλοι οι θησαυροί της Καισαρείας, αλλιώς θα πολιορκούσε την πόλη, για να την κατακτήσει. Ο Μέγας Βασίλειος ολόκληρη τη νύχτα προσευχόταν να σώσει ο Θεός την πόλη. Ξημέρωσε η νέα μέρα και ο βασιλιάς αποφασισμένος περικύκλωσε αμέσως την Καισαρεία με το στρατό του. Μπήκε με την ακολουθία του και ζήτησε να δει το δεσπότη.

Με θράσος και θυμό ο αδίστακτος βασιλιάς απαίτησε το χρυσάφι της πόλης. Ο Μέγας Βασίλειος απάντησε ότι οι άνθρωποι της πόλης του δεν είχαν τίποτε άλλο πέρα από πείνα και φτώχεια. Ο στρατηγός με το που άκουσε αυτά τα λόγια θύμωσε ακόμα περισσότερο και άρχισε να απειλεί το Μέγα Βασίλειο ότι θα τον εξορίσει πολύ μακριά από την πατρίδα του. Οι χριστιανοί της Καισαρείας αγαπούσαν πολύ το δεσπότη τους και θέλησαν να τον βοηθήσουν. Μάζεψαν λοιπόν από τα σπίτια τους ό,τι χρυσαφικά είχαν και του τα πρόσφεραν, ώστε δίνοντας τα στο σκληρό βασιλιά να σωθούν. Στο μεταξύ ο ανυπόμονος Ουάλης διέταξε αμέσως το στρατό του να επιτεθεί στο φτωχό λαό της πόλης.

Ο Μέγας Βασίλειος, που ήθελε να προστατέψει την πόλη του, προσευχήθηκε και μετά παρουσίασε στο βασιλιά ό,τι χρυσαφικά είχε μαζέψει μέσα σε ένα σεντούκι. Τη στιγμή όμως που ο βασιλιάς πήγε να ανοίξει το σεντούκι και να αρπάξει τους θησαυρούς, έγινε το θαύμα! Όλοι οι συγκεντρωμένοι είδαν μια λάμψη και αμέσως μετά ένα λαμπρό καβαλάρη να ορμάει με το

στρατό του επάνω στο σκληρό Ουάλη και τους δικούς του. Σε ελάχιστο χρόνο ο κακός βασιλιάς και οι δικοί του αφανίστηκαν. Ο λαμπρός καβαλάρης ήταν ο Άγιος Μερκούριος και στρατιώτες του οι άγγελοι.

Έτσι σώθηκε η πόλη της Καισαρείας. Τότε όμως ο δεσπότης της, ο Μέγας Βασίλειος, βρέθηκε σε δύσκολη θέση!

Θα έπρεπε να μοιράσει τα χρυσαφικά στους κατοίκους της πόλης και η μοιρασιά να είναι δίκαιη, δηλαδή να πάρει ο καθένας ό,τι ήταν δικό του. Αυτό ήταν πολύ δύσκολο. Προσευχήθηκε λοιπόν ο Μέγας Βασίλειος και ο Θεός τον φώτισε τι να κάνει. Κάλεσε τους διακόνους και τους βοηθούς του και τους είπε να ζυμώσουν ψωμάκια, όπου μέσα στο καθένα ψωμάκι θα έβαζαν και λίγα χρυσαφικά. Όταν αυτά ετοιμάστηκαν, τα μοίρασε σαν ευλογία στους κατοίκους της πόλης της Καισαρείας. Στην αρχή όλοι παραξενεύτηκαν, μα η έκπληξη τους ήταν ακόμη μεγαλύτερη όταν κάθε οικογένεια έκοβε το ψωμάκι αυτό κι έβρισκε μέσα χρυσαφικά. Ήταν λοιπόν ένα ξεχωριστό ψωμάκι, η βασιλόπιτα. Έφερνε στους ανθρώπους χαρά κι ευλογία μαζί. Από τότε φτιάχνουμε κι εμείς τη βασιλόπιτα με το φλουρί μέσα, την πρώτη μέρα του χρόνου, τη μέρα του Αγίου Βασιλείου.

Η βασιλόπιτα, αγιοβασιλιάτικο έθιμο πολλών αιώνων, μεταφέρεται από γενιά σε γενιά, για να μας θυμίζει την αγάπη και την καλοσύνη αυτού του άγιου ανθρώπου.

Μιχάλης Κ. Τσώλης, *Γιορτές της Ρωμιοσύνης*, εκδ. Αθήνα, 1980

1. α. Πιστεύετε ότι ο Μέγας Βασίλειος, για τον οποίο μόλις διαβάσατε, έχει κάποια σχέση με τον Αϊ-Βασίλη που έρχεται με το έλκηθρο του κάθε παραμονή Πρωτοχρονιάς και μας μοιράζει δώρα; Χωριστείτε σε ομάδες και βρείτε πληροφορίες στην εγκυκλοπαίδεια στα λήμματα «Μέγας Βασίλειος» και «Αϊ-Βασίλης». Γράψτε ένα άρθρο με τα αποτελέσματα της εργασίας σας και δημοσιεύστε το στο χριστουγεννιάτικο τεύχος της εφημερίδας του σχολείου. Βάλτε τίτλο και υπότιτλο στο κείμενο σας με μεγαλύτερα γράμματα. Συνεχίστε με μικρότερα γράμματα και σε στήλες, γράφοντας τα σημαντικότερα σημεία από τις πληροφορίες που μαζέψατε.

β. Θα μπορούσατε να κάνετε την ίδια έρευνα και για άλλα έθιμα πρωτοχρονιάτικα ή χριστουγεννιάτικα. Εμείς σας δίνουμε μερικές ιδέες: Μπορείτε να ψάξετε για τα κάλαντα, για το χριστουγεννιάτικο δέντρο, για τους καλικάντζαρους.

Κάλαντα των Φώτων

Σήμερα είν' τα Φώτα και οι Φωτισμοί
εορτή μεγάλη και αγιασμοί.
Κάτω στον Ιορδάνη τον ποταμό
κάθεται η κυρά μας η Παναγιά
με τα θυμιατούρια στα δάχτυλα
και τον Αϊ-Γιάννη παρακαλεί.
- Άγιε μου Γιάννη και Βαπτιστή,
βάπτισε το γιο μου το μονογενή.
- Πώς θες να βαφτίσω Θεού παιδί;
Αύριο θ' ανέβω στους ουρανούς
να καταπατήσω τα είδωλα
να καταθυμιάσω τους ουρανούς
και να κατέβω στον ποταμό
για να βαπτίσω Σε το Χριστό.
Ουρανός εσκίστη
Ιησούς Χριστός βαπτίστη.

Ιωάννα Β. Σέργη, *Να τα πούμε; Παραδοσιακά κάλαντα*,
εκδ. Φιλιππούτη, Αθήνα, 1999

1. Διαβάσατε τα κάλαντα που τραγουδούν την ημέρα των Φώτων στην Ικαρία. Μοιάζουν με τα κάλαντα που εσείς γνωρίζετε; Στον τόπο σας πώς γιορτάζουν τα Θεοφάνια; Τι συμβολίζει ο αγιασμός των νερών εκείνη την ημέρα;

Μπορείτε να διαβάσετε από το Ανθολόγιο:

- Κωστής Παλαμάς, Ένας Θεός: (σελ. 32, τόμος 3ος)
- Ειρήνη Μάρρα,
Τα Χριστούγεννα του Τα Κι Κο (σελ. 34, τόμος 3ος)
- Μοραΐτικα κάλαντα (σελ. 41, τόμος 3ος)

Διαβάστε – Δείτε – Ακούστε – Επισκεφτείτε

- Διηγήματα ξένων συγγραφέων για τα Χριστούγεννα και την Πρωτοχρονιά (ανθολογία), εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 1989
- Διηγήματα Χριστουγέννων, Πρωτοχρονιάς, Φώτων (ανθολόγηση Χ. Σακελλαρίου), εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 1985
- Ελληνικά διηγήματα Χριστουγέννων και Πρωτοχρονιάς (ανθολόγηση Μ. Κοντολέων – Γ. Γρηγοριάδου -Σουρέλη), εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1998
- Ντίκενς Κάρολος, Χριστουγεννιάτικες ιστορίες, μετάφρ. Μ. Αγγελίδου, εκδ. Νάρκισσος, Αθήνα, 2002
- Παπαδιαμάντης Αλέξανδρος, Χριστουγεννιάτικα διηγήματα, εκδ. Άγκυρα, Αθήνα, 1995
- Τα παιδιά του κόσμου γιορτάζουν, Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη σε συνεργασία με τη UNICEF, 1999

- Αϊ-Βασίλης ο θαλασσινός, Βασίλης Ντούρος, 1988
- Μια υπέροχη ζωή, Φρανκ Κάπρα, 1946

Οποπομόζ, Ένζο Ντ' Αλό, 2003

Χριστουγεννιάτικος εφιάλτης, Χένρι Σέλινκ, 1993

Βυζαντινοί Ύμνοι Χριστουγέννων

Ελληνικά κάλαντα, Δόμνα Σαμίου

Κάλαντα Δωδεκαήμερου

Κάλαντα Δωδεκαήμερου - Σας τα 'παν άλλοι

**Παιδικά Χριστούγεννα, Παιδική Χορωδία Σπύρου
Λάμπρου**

**Χριστούγεννα μαζί, Παιδική Χορωδία
Σπύρου Λάμπρου**

Ηλεκτρονικές διευθύνσεις

www.christmasinathens.gr

www.pe.sch.gr/paidiki-pinakothiki/xristougenna

Ενότητα 9

ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΣΥΣΚΕΥΕΣ

Λιλιπούπολη

Στη βιομηχανική πλευρά του Πόρτο* Λίλι
ένα μόνο μηχάνημα θα δεις
Σιδερομάσας είναι το όνομα του
το ξακουστό στα πέρατα της γης.

*πόρτο: λιμάνι

*κοκ: προϊόν που χρησιμοποιείται ως καύσιμο

**Μάσα, Σιδερομάσα, μάσα, Σιδερομάσα,
μάσα δυνατά πετρέλαιο, βενζίνα, κοκ* και ορυκτά
και βγάζε, βγάζε, βγάζε απανωτές κονσέρβες,
σαγιονάρες,
τσίχλες ευωδιαστές, σαμπρέλες, ζελατίνες και νάιλον
κλωστές
και ό,τι άλλο θέλουν οι καταναλωτές.**

**Είσαι της επιστήμης το καμάρι,
είσαι της τεχνικής ο Παρθενών
και σε ζητωκραυγάζουν μ' ένα στόμα
οι τεχνοκράτες όλων των χωρών.**

**Μάσα, Σιδερομάσα, μάσα, Σιδερομάσα,
μάσα δυνατά πετρέλαιο, βενζίνα, κοκ και ορυκτά
και βγάζε, βγάζε, βγάζε απανωτές νάιλον σακούλες,
σκόνες χρωματιστές, φορμάικες, λεκάνες και βάρκες
φουσκωτές
και ό,τι άλλο θέλουν οι καταναλωτές.**

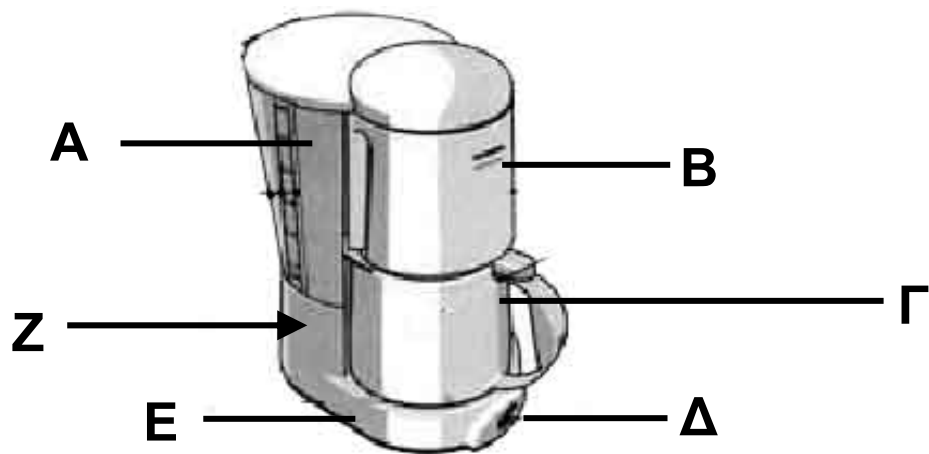
Μαριανίνα Κριεζή

***κοκ: προϊόν που χρησιμοποιείται ως καύσιμο**

Με τι θα ασχοληθούμε:

- Πώς δίνουμε οδηγίες
- Πότε χρησιμοποιούμε στις οδηγίες μας προστακτική και πότε υποτακτική
- Πώς γράφονται οι καταλήξεις της προστακτικής

Οδηγίες χρήσης καφετιέρας

Διαβάστε προσεκτικά τις οδηγίες πριν από τη χρήση και κρατήστε τις για να τις συμβουλευέστε. Παρακαλούμε να πάρετε υπόψη σας τις οδηγίες ασφαλείας.

Περιγραφή

Α. Δοχείο νερού με καπάκι. Β. Θήκη φίλτρου.
Γ. Κανάτα με καπάκι που επιτρέπει το πέρασμα του καφέ. Δ. Φωτεινός διακόπτης λειτουργίας.
Ε. Βάση. Ζ. Χώρος καλωδίου

Υποδείξεις ασφαλείας

- Μετά τη χρήση βγάζετε πάντα τη συσκευή από την πρίζα.
- Αποφύγετε κάθε επαφή με το βραστό νερό.

- Μην ξεπερνάτε ποτέ την ανώτατη ποσότητα νερού.
- Μη γεμίζετε ποτέ με άλλα υγρά το δοχείο νερού.
- Μη βάζετε την κανάτα πάνω σε μάτι κουζίνας.
- Μην καθαρίζετε ποτέ τη συσκευή βάζοντας την κάτω από νερό βρύσης.
- Μη βυθίζετε την κανάτα σε νερό.
- Μην καθαρίζετε τη συσκευή με αιχμηρά αντικείμενα.
- Αν αντιληφθείτε βλάβη, μην επιχειρήσετε να την επισκευάσετε μόνοι σας.

Πρώτη χρήση

Πριν από την πρώτη παρασκευή καφέ, λειτουργήστε τη συσκευή σας δύο φορές, προσθέτοντας μόνο νερό. Μεταξύ των δυο λειτουργιών, αφήστε την καφετιέρα να κρυώσει για πέντε λεπτά. Θυμηθείτε ότι το καπάκι πρέπει να τοποθετηθεί πάνω στην κανάτα και ανοίγει αυτόματα, όταν βγάλετε την κανάτα από τη βάση της (εικ. 1).

Προετοιμασία του καφέ

- Βάλτε την ποσότητα κρύου νερού που επιθυμείτε στο δοχείο (εικ. 2). Η μεγαλύτερη δυνατή ποσότητα γεμίματος (8 φλιτζάνια) δεν πρέπει να ξεπεραστεί.
- Τοποθετήστε την κανάτα σωστά κάτω από τη θήκη του φίλτρου της καφετιέρας. Εάν δεν τοποθετηθεί σωστά, ο καφές θα ξεχειλίζει.
- Τοποθετήστε αλεσμένο καφέ φίλτρου στη θήκη φίλτρου (εικ. 3).
- Περιστρέψτε τη θήκη και κλείστε την. Τώρα μπορείτε να βάλετε την καφετιέρα σε λειτουργία (εικ. 4).
- Μετά την παρασκευή του καφέ, βγάλτε την κανάτα (εικ. 5).
- Για να σερβίρετε τον καφέ, περιστρέψτε το καπάκι της κανάτας (εικ. 6).

Καθάρισμα και συντήρηση

Αφαιρέστε το φίλτρο και πλύνετε το στο χέρι. Το εσωτερικό της κανάτας πρέπει να καθαρίζεται με μια μαλακή βούρτσα και να ξεπλένεται με ζεστό νερό. Ξεβγάλτε το καπάκι, βάζοντας το κάτω από τη βρύση. Καθαρίζετε την εξωτερική επιφάνεια της καφετιέρας με υγρό πανί.

1. Οι περισσότερες συσκευές συνοδεύονται από οδηγίες χρήσης. Σε τι χρησιμεύουν κατά τη γνώμη σας;

2. Ένας συγγενής σας αγόρασε καινούρια καφετιέρα και ετοιμάζεται να τη χρησιμοποιήσει για πρώτη φορά χωρίς να έχει διαβάσει τις οδηγίες χρήσης. Εσείς όμως, που τις έχετε διαβάσει, τον διακόπτετε κάθε φορά που κάνει λάθος, εξηγώντας του ποιος είναι ο σωστός τρόπος χρήσης:

- ⇒ Αφού βγάλει την καφετιέρα από το κουτί της, τη βάζει κατευθείαν σε λειτουργία προσθέτοντας νερό και καφέ.
- ⇒ Γεμίζει την καφετιέρα με δέκα φλιτζάνια νερό, για να ετοιμάσει καφέ για όλους τους φίλους του.
- ⇒ Αφού σερβίρει τον καφέ, αφήνει την καφετιέρα στην πρίζα.
- ⇒ Βυθίζει την καφετιέρα σε νερό για να την πλύνει.

3. Σε ένα κείμενο οδηγιών χρήσης υπάρχουν συνήθως:

- ⇒ περιγραφή της συσκευής
- ⇒ υποδείξεις ασφαλείας
- ⇒ οδηγίες για την πρώτη φορά που θα χρησιμοποιηθεί η συσκευή
- ⇒ αναλυτικές οδηγίες για τον τρόπο λειτουργίας
- ⇒ συμβουλές για τη συντήρηση της συσκευής και, αν χρειάζεται, για το καθάρισμά της

Βρείτε τις βασικές οδηγίες χρήσης για μια άλλη συσκευή και συγκρίνετε με τις οδηγίες της καφετιέρας. Ποιες διαφορές βρίσκετε;

4. Οι οδηγίες χρήσης κατευθύνουν το χρήστη μιας συσκευής, τον καθοδηγούν πώς να τη χρησιμοποιήσει με σωστό και ασφαλές τρόπο. Κάποιες οδηγίες είναι υποχρεωτικές, δείχνουν πώς πρέπει να χρησιμοποιηθεί η συσκευή. Τέτοια οδηγία στο κείμενο είναι:

- *Βγάλετε την καφετιέρα από την πρίζα μετά την παρασκευή του καφέ.*

Στις περιπτώσεις αυτές η έγκλιση που ταιριάζει είναι η προστακτική.

Βρείτε στις οδηγίες χρήσης της καφετιέρας παραδείγματα προστακτικής.

5. Παρατηρήστε με πόσους διαφορετικούς τρόπους μπορούμε να δώσουμε την ίδια οδηγία:

- *αποφύγετε κάθε επαφή με το βραστό νερό*
- *να αποφύγετε κάθε επαφή με το βραστό νερό*
- *αποφεύγουμε κάθε επαφή με το βραστό νερό*

Μετατρέψτε την παρακάτω οδηγία με τον ίδιο τρόπο:

- *μετά τη χρήση βγάξτε τη συσκευή από την πρίζα*

-
-
-

6. Ένας συγγενής σας που έχει κατάστημα τροφίμων και φιλικών ζητάει τη βοήθειά σας. Θέλει να ετοιμάσει μικρές επιγραφές με οδηγίες για τους πελάτες, αλλά δε θυμάται την ορθογραφία μερικών ρημάτων. Μπορείτε να τον βοηθήσετε συμπληρώνοντας τα γράμματα που λείπουν;

**Παρακαλούμε, αφ....στε τις τσάντες
σας στο ταμείο**

Ζυγ....στε μόνοι σας τα φρούτα

**Προτιμ....στε το κατάστημά μας για τις
αγορές σας: είμαστε οι καλύτεροι!**

**Παρακαλούμε, σταθ.....τε
στην ουρά για τα τυριά**

**Εκτιμ.....στε μόνοι σας την ποιότητα
του λαδιού μας! Μετρ.....στε την
οξύτητά του με το νέο μετρητή οξύτητας!**

**Μείνατε ευχαριστημένοι από τις
υπηρεσίες μας; Απαντ.....στε στο
ερωτηματολόγιο μας, ξ.....στε και
βρ.....τε τον τυχερό αριθμό!
Κερδ.....στε πλούσια δώρα!**

7. Χωριστείτε σε ζευγάρια «πελάτης - πωλητής».
Σκεφτείτε το διάλογο και δραματοποιήστε τον.

(Πελάτης)

Αγοράσατε μια φωτογραφική μηχανή και μόλις αρχίσατε να τη χρησιμοποιείτε, παρουσίασε κάποιο πρόβλημα και δε λειτουργεί. Πηγαίνετε, λοιπόν, στο κατάστημα και ζητάτε να την επισκευάσουν ή να σας δώσουν μια καινούρια. Φυσικά, έχετε μαζί σας και την εγγύηση της συσκευής και είστε προετοιμασμένοι να απαντήσετε στις ερωτήσεις του υπαλλήλου, εξηγώντας του ότι ακολουθήσατε πιστά τις οδηγίες χρήσης.

(Πωλητής)

Στο κατάστημα έρχεται ένας πελάτης, ο οποίος αγόρασε μια φωτογραφική μηχανή που δε λειτουργεί. Ποιες ερωτήσεις θα του κάνετε για να βεβαιωθείτε ότι ακολούθησε πιστά τις οδηγίες χρήσης;

Από το χαλκό στο γυαλί

Στα πρώτα καλώδια τηλεφώνου χρησιμοποιούσαν χάλκινα σύρματα προστατευμένα από γυαλί. Τα σιδερένια σύρματα χρησιμοποιούνταν σε εναέριες γραμμές. Σήμερα οι περισσότερες τηλεφωνικές γραμμές λειτουργούν με καλώδια οπτικών ινών. Αντί για μεταλλικά σύρματα που μεταφέρουν ηλεκτρικά σήματα, αυτά τα καλώδια περιέχουν μικρές, διάφανες γυάλινες ίνες, καθεμιά από τις οποίες μεταφέρει ένα φωτεινό σήμα. Τα ηλεκτρικά σήματα που προέρχονται από ένα τηλέφωνο μετατρέπονται σε φωτεινούς παλμούς

(ψηφιακά σήματα) από μια συσκευή λέιζερ. Τα ψηφιακά σήματα είναι κατάλληλα για διαβίβαση πληροφοριών, γιατί επηρεάζονται ελάχιστα από τυχόν παράσιτα. Τα φωτεινά σήματα μετατρέπονται σε ηλεκτρικά στην άλλη άκρη της τηλεφωνικής γραμμής. Τα καλώδια οπτικών ινών μεταφέρουν τεράστιο όγκο πληροφοριών, αφού κάθε γυάλινη ίνα μπορεί να εξυπηρετήσει χιλιάδες κλήσεις ταυτόχρονα.

8. Το κείμενο που διαβάσατε παρουσιάζει την εξέλιξη των τηλεφωνικών καλωδίων. Χωριστείτε σε ομάδες και συγκεντρώστε ανάλογες πληροφορίες και εικόνες από την εγκυκλοπαίδεια για διαφορετικές συσκευές (ραδιόφωνο, τηλεόραση, ψυγείο) που έχουν εξελιχθεί με την ανάπτυξη της τεχνολογίας. Φροντίστε το κείμενο σας να μην ξεπερνάει τις 150 με 200 λέξεις και να περιέχει τα σημαντικότερα σημεία των πληροφοριών που βρήκατε. Φροντίστε, επίσης, να είναι κατανοητό από τους συμμαθητές σας. Κάθε ομάδα θα παρουσιάσει την εργασία της στην τάξη.

Πρέπει:

- να δείξετε την εξέλιξη κάθε συσκευής
- να κολλήσετε σε χαρτόνια τις εικόνες που έχετε συγκεντρώσει
- να συμπληρώσετε από κάτω τις πληροφορίες που βρήκατε
- να ζωγραφίσετε τις συσκευές αυτές, όπως φαντάζεστε ότι θα είναι στο μέλλον

9. Μια εταιρεία ηλεκτρικών ειδών θέλει να πληροφορήσει τους πελάτες της ότι αναλαμβάνει επισκευές συσκευών. Μπορείτε να βοηθήσετε συμπληρώνοντας τα κενά της ανακοίνωσης με λέξεις από το συννεφάκι που ακολουθεί;

Είμαστε στην ευχάριστη θέση να σας ανακοινώσουμε ότι η εταιρεία μας διαθέτει και εκτελεί δωρεάν σε που έχουν πρόβλημα, αν καλύπτονται από τη σχετική.....
Αν μια συσκευή παρουσιάσει, ο πελάτης μπορεί να τη φέρει στην εταιρεία μας μαζί με την απόδειξη αγοράς. Σε περίπτωση που η συσκευή εμφανίσει που δεν επισκευάζεται, τότε φροντίζουμε άμεσα για την της. Σας υπενθυμίζουμε ότι η εγγύηση δεν καλύπτει προβλήματα λόγω κακής ή όταν ο πελάτης δεν ακολούθησε πιστά τις χρήσης. Τέλος, μην ξεχνάτε ότι η εταιρεία μας διαθέτει γνήσια για τις πιο πολλές ηλεκτρικές συσκευές που κυκλοφορούν στο εμπόριο.

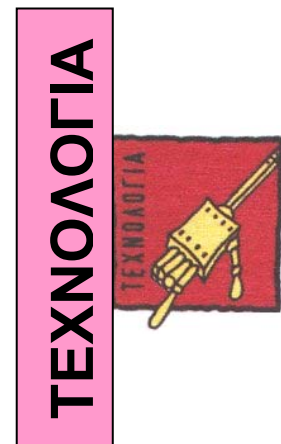
κείμενο της συγγραφικής ομάδας

ανταλλακτικά, συσκευές,
επισκευές, οδηγίες,
βλάβη, εγγύηση,
εκπαιδευμένο, προσωπικό,
αντικατάσταση, φθορά,
λειτουργίας

Με τι θα ασχοληθούμε

- Πώς δίνουμε πληροφορίες και οδηγίες για να χρησιμοποιήσουμε το διαδίκτυο
- Πότε χρησιμοποιούμε τις εξαρτημένες προτάσεις που εισάγονται με το «να».

Πάμε μια βόλτα στον Γουέμπι;

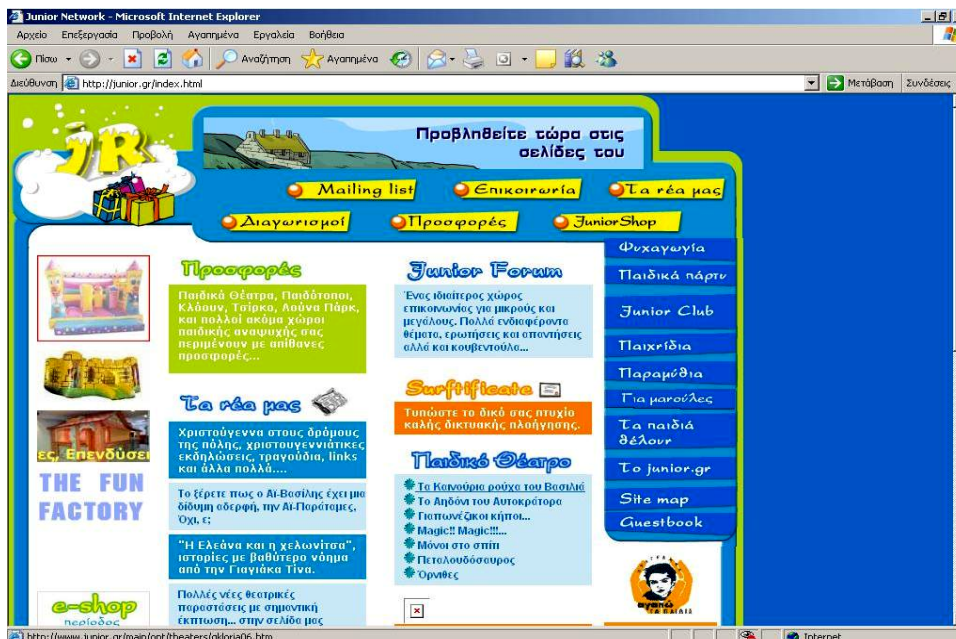

Ο Γουέμπι είναι ένα πλάσμα που σας ξεναγεί στο διαδίκτυο και σας μαθαίνει ένα σωρό πράγματα για να σουλατσάρετε με άνεση και ασφάλεια στα απέραντα ηλεκτρονικά τοπία του, τα οποία είναι κατάσπαρτα με πολλές και ενδιαφέρουσες ηλεκτρονικές διευθύνσεις. Απ' αυτές εμείς επιλέξαμε μερικές μόνο, τις οποίες και σας προτείνουμε ανεπιφύλακτα.

Εξακολουθείς να πιστεύεις ότι είναι η σωστή διεύθυνση;

<http://www.junior.gr>

Το junior.gr είναι και καλός φίλος του Γουέμπι και απίθανο site. Εδώ μαθαίνετε για όλες τις παραστάσεις και τις εκδηλώσεις που σας ταιριάζουν (σε πολλές απ' αυτές θα έχετε και έκπτωση επειδή επισκεφτήκατε το site) και ενημερώνεστε για παιχνιδότοπους, κλόουν και ανιματέρ. Επίσης παίρνετε ιδέες για δραστηριότητες εντός σπιτιού (βαρεμάρα τέλος), για τη διοργάνωση των πιο πετυχημένων πάρτι και λαβαίνετε μέρος σε

διαγωνισμούς. Θέλετε κι άλλα; Έχει διασκεδαστικά παραμύθια (διαβάστε τον *Παπουτσωμένο κάκτο* και θα καταλάβετε) και ανέκδοτα, γρίφους και αινίγματα, συνταγές και πολλά άλλα που θ' ανακαλύψετε μόνοι σας! Φροντίστε μόνο να πάρετε το ειδικό Surf-tificate, το πτυχίο καλής δικτυακής πλοήγησης.

<http://www.mathitis.gr>

Για να μπείτε στο «Μαθητή» πρέπει να πατήσετε το ειδικό κουμπί που βρίσκεται στο κάτω μέρος της οθόνης (κάτω αριστερά). Αν το κάνετε, θα βρείτε ένα μαθητικό περιοδικό που εκδίδεται στην όμορφη Θεσσαλονίκη, αλλά κυκλοφορεί σε όλη την Ελλάδα. Γνωρίστε τα πράσινα πλασματάκια Μους-Μους, διασκεδάστε με τα ανέκδοτα του Κους-Κους, φτιάξτε το παζλ και γενικά περάστε καλά! Επιλέγοντας τα παιχνίδια μην παραλείψετε να ζωγραφίσετε! Ναι, στην οθόνη του υπολογιστή, με το ειδικό μολύβι που θα βρείτε! Έχει πλάκα!

<http://www.imeakia.gr>

Μ' ένα κλικ στην παραπάνω ηλεκτρονική διεύθυνση σας καλωσορίζουν τα ΙΜΕάκια. Ποια είναι αυτά; Μα, οι μικροί φίλοι του ΙΜΕ, δηλαδή του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού. Ξεναγοί σας στην περιπέτεια θα είναι ο Ιάσονας, η μικρή του αδερφή Δανάη και ο Φρίξος, ο δαιμόνιος και σκανταλιάρης γάτος της Δανάης. Σε ρόλους γκεστ σταρ εμφανίζονται ο θείος Περικλής, η γοητευτική του φίλη Άρτεμις, ο Λέων Πανουργίδης, ο Ηρακλής και ο Έκτορας, ο πανέξυπνος σκύλος του Λέοντα (ο οποίος βαριέται εύκολα, τι να κάνουμε:), ο Τρύφωνας Πολυξερίδης και τα ρομπότ του, η Αθηνά και ο Τηλέμαχος.

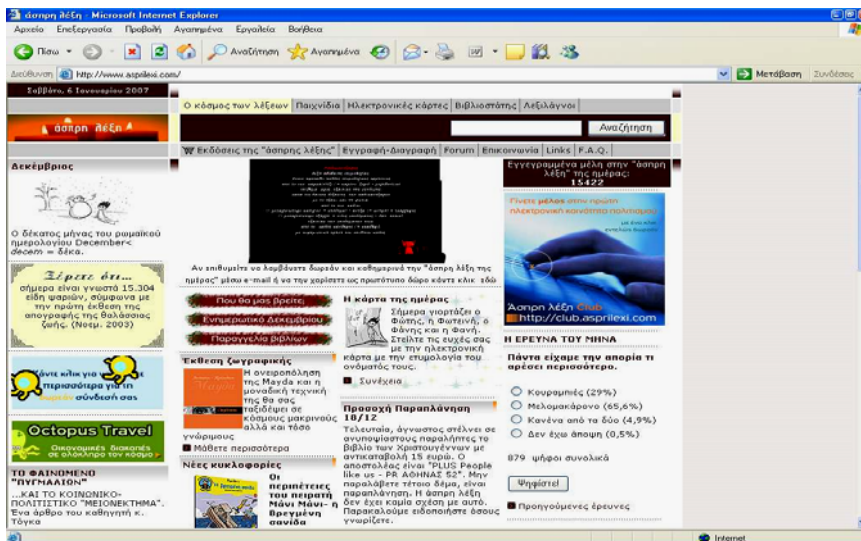
<http://www.netkids.gr>

Με πολλά παιχνίδια, αφιερώματα, ψυχαγωγικά θέματα, συνεντεύξεις και με βοηθήματα για τα μαθήματα του σχολείου, στο netkids δε θα βαρεθείτε ούτε λεπτό! Σας

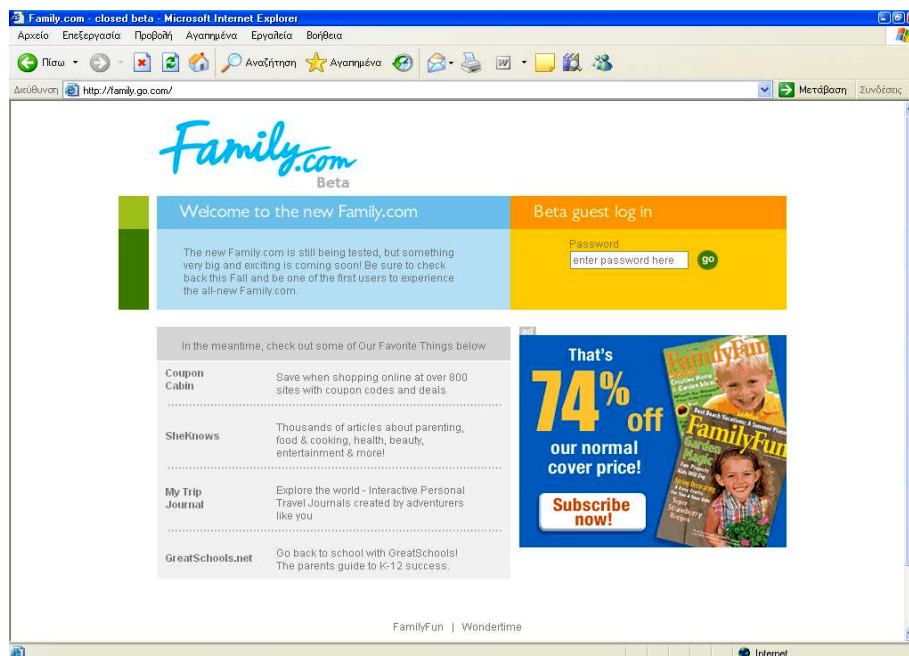
λέμε μόνο ότι μπορείτε να γελάσετε με τις περιπέτειες του Αρχαιούλη, να κάνετε σέρφιγκ με τον Άγιο Βασίλη, να βοηθήσετε το νάνο πειρατή να βγάλει τα παιχνίδια από τη θάλασσα και να συναρμολογήσετε τον Πομ-Πομ. Εδώ θα βρείτε, επίσης, φανταστικές ηλεκτρονικές κάρτες για να κάνετε έκπληξη στους φίλους σας και θα μάθετε πολλά πράγματα για την αστρονομία, τη γεωγραφία και το ζωικό βασίλειο.

<http://www.asprilexi.gr>

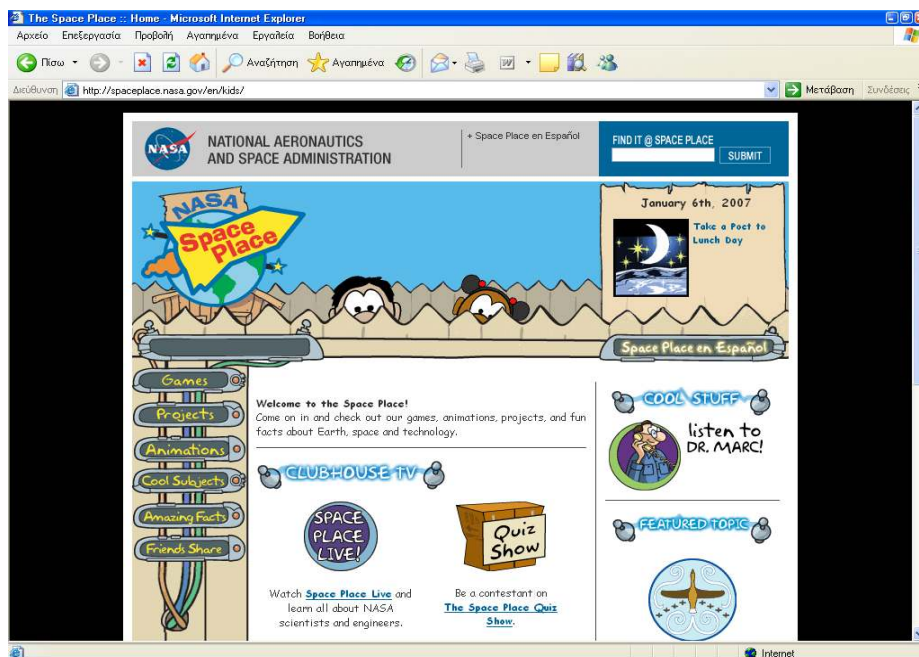
Το μικρό ξωτικό σάς εξηγεί κάθε μέρα και μία διαφορετική άσπρη λέξη (ξέξασπρη). Αν το ακολουθήσετε στις σελίδες του site, θα σας ταξιδέψει παίζοντας στην ελληνική γλώσσα. Πάντως, αν δεν έχετε όρεξη για κάτι τέτοιο, μπορείτε να επιλέξετε κάποιο από τα πολλά και ενδιαφέροντα παιχνίδια που φιλοξενεί (στην κρεμάλα φροντίστε να μην ξυπνήσετε τον κύριο που κοιμάται, γιατί θα μπήξει τις φωνές).

<http://www.family.go.com>

Εδώ θ' ανακαλύψετε ιδέες για νέες περιπέτειες, εντός και εκτός σπιτιού, φανταστικά παιχνίδια, πεντανόστιμες συνταγές (για να μπορείτε να βοηθάτε και στην κουζίνα όποτε χρειαστεί), χαρτοκοπτική, κατασκευές, θέματα διακόσμησης, κηπουρικής, ή για το πώς θα διοργανώσετε το τέλειο πάρτι!

<http://www.spaceplace.jpl.nasa.gov>

Ονομάζεται «The Space Place», είναι το διαστημικό εργαστήριο της NASA και θα σας ξετρελάνει. Είναι ό,τι πρέπει για όσους «πετάνε στο Διάστημα», αλλά και για όσους έχουν πολλή φαντασία. Επισκεφτείτε το και θ' ανακαλύψετε τα πάντα για το Διάστημα. Επίσης, θα μάθετε να κατασκευάζετε, με απλά υλικά, άβακες και του κόσμου τις μηχανές.

περιοδικό «Ερευνητές»,
Η Καθημερινή, τεύχος 245, 18/10/03

1. Βρείτε στο λεξικό και συζητήστε μέσα στην τάξη τη σημασία των παρακάτω λέξεων, που έχουν σχέση με τη λειτουργία των ηλεκτρονικών υπολογιστών:

**διαδίκτυο, ιστοσελίδα, ηλεκτρονική διεύθυνση,
(δικτυακή) πλοήγηση, υπολογιστής,
σκληρός δίσκος, οθόνη, ηχείο, «ποντίκι»,
ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια, πληκτρολογώ**

2. Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις:

- α. Τι προσφέρει το junior.gr σ' αυτούς που θα το επισκεφτούν;
- β. Σε ποια ιστοσελίδα σάς δίνεται η δυνατότητα να ζωγραφίσετε;
- γ. Πού μπορούμε να πάρουμε πληροφορίες για θέματα αστρονομίας, γεωγραφίας και ζωολογίας;
- δ. Σας ενδιαφέρει να διοργανώσετε σωστά ένα πάρτι. Πού μπορείτε να βρείτε ιδέες γι' αυτό;

3. α. Το άρθρο συνοδεύεται από μερικά εικονίδια. Τι δείχνουν; Μπορείτε να βρείτε σε ποια από τις ιστοσελίδες που περιγράφονται στο άρθρο αντιστοιχεί το κάθε εικονίδιο;

β. Νομίζετε πως οι πληροφορίες που μας δίνει το άρθρο γι' αυτές τις ιστοσελίδες είναι αρκετές; Τι άλλο θα θέλατε να μάθετε;

Συγκεντρώστε και σημειώστε τις ιδέες σας για να τις χρησιμοποιήσετε στη γραπτή δραστηριότητα 6.

4. Η αρθρογράφος μάς δίνει μερικά προσωπικά της σχόλια, και μάλιστα με φιλικό και παιχνιδιάρικο τρόπο, αφού οι αναγνώστες της εφημερίδας είναι κυρίως παιδιά.

Για παράδειγμα, λέει: *Ναι, στην οθόνη του υπολογιστή, με το ειδικό μολύβι που θα βρείτε! Έχει πλάκα!*

Προσπαθήστε να βρείτε στο κείμενο και άλλες τέτοιες φράσεις.

Στα κείμενα που διαβάσατε υπάρχουν τελικές προτάσεις.

Θυμηθείτε ότι:

⇒ Οι τελικές προτάσεις απαντούν στην ερώτηση «για ποιο σκοπό;» και αρχίζουν με τους τελικούς συνδέσμους για να, να.

π.χ. *Ο Γουέμπι σας ξενάγησε στο διαδίκτυο και σας έμαθε ένα σωρό πράγματα για να σουλατσάρετε με άνεση και ασφάλεια στα απέραντα ηλεκτρονικά τοπία του.*

⇒ Προσοχή! Υπάρχουν προτάσεις που αρχίζουν κι αυτές με το «να», αλλά έχουν ρόλο αντικειμένου. Συμπληρώνουν ρήματα όπως: *θέλω, μπορώ, προτιμώ* κ.ά.

Για να μην τις μπερδεύετε με τις τελικές, να ξέρετε ότι στις τελικές προτάσεις ο τελικός σύνδεσμος «να» μπορεί να αντικατασταθεί με το «για να».

π.χ. *Θα έρθει στο σπίτι να / για να γράψουμε στον υπολογιστή την εργασία μας.*

5. Βρείτε στο παρακάτω απόσπασμα τις προτάσεις που αρχίζουν με το «να» και αποτελούν συμπλήρωμα του ρήματος (έχουν ρόλο αντικειμένου):

ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΜΑΘΗΣΗΣ ΣΤΑ ΧΕΡΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Και τώρα σχολεία www...

Αρχίζει από «www» και είναι το... σήμα κατατεθέν της ταυτότητας που έχουν σήμερα στο διαδίκτυο περισσότερα από 1.000 σχολεία της χώρας. Οι μαθητές Δημοτικών, Γυμνασίων και Λυκείων μπορούν πια όχι μόνο να επικοινωνούν με συμμαθητές τους από απομακρυσμένα μέρη της Ελλάδας, αλλά και να βάζουν την προσωπική τους σφραγίδα στην επίσημη σελίδα του σχολείου τους.

Το 6ο Γυμνάσιο Σερρών είναι από τα πρώτα σχολεία που συνδέθηκαν με το ίντερνετ και έφτιαξαν τη δική τους σελίδα στο δίκτυο. Η αρχή έγινε το 1995 κι όπως θυμάται ο κ. Βαγγέλης Γκιμπερίτης, καθηγητής Πληροφορικής, ο οποίος και είχε την πρωτοβουλία, «όταν πήρα την εταιρεία για να μας συνδέσει με ρώτησαν “τι είναι αυτό, σχολείο;”. Δεν το πίστευαν τότε, σήμερα, όμως, έχει προχωρήσει πολύ».

Και νηπιαγωγεία

Και επειδή η εξοικείωση με τις νέες τεχνολογίες πρέπει να ξεκινάει από μικρή ηλικία, τα παιδιά του Νηπιαγωγείου στο Μεγαπλάτανο Πέλλας και στους Κουνάβους Ηρακλείου Κρήτης είπαν να κάνουν την αρχή με το διαδίκτυο. «Η αφορμή δόθηκε πριν από δυόμισι χρόνια μέσα από τη συμμετοχή μας στο πρόγραμμα Comenius», λέει ο κ. Δημήτρης Αποστολάκης, εκπαιδευτικός στο Νηπιαγωγείο Κουνάβων Ηρακλείου,

ο οποίος τονίζει πως «τα παιδιά ανταποκρίνονται με ενθουσιασμό στην προσπάθεια αυτή.

Υπάρχει μάλιστα η σκέψη να φιλοξενηθούν στην ηλεκτρονική σελίδα και εργασίες ή ζωγραφιές των ίδιων των παιδιών».

εφημερίδα *Τα Νέα*, 28/2/00

6. Δημιουργήσατε τη δική σας σχολική ιστοσελίδα στο διαδίκτυο και ανυπομονείτε να την παρουσιάσετε!

Γράφετε ένα άρθρο με 150 περίπου λέξεις για μια παιδική εφημερίδα, όπου παρουσιάζετε αναλυτικά τις δυνατότητες της ιστοσελίδας σας (μπορείτε να πάρετε ιδέες από αυτά που προτείνατε στη δραστηριότητα 3.β.).

Θυμηθείτε να:

- ⇒ βρείτε έναν πετυχημένο τίτλο για την ιστοσελίδα σας
- ⇒ βάλετε έναν κεντρικό τίτλο στο άρθρο που θα «τραβήξει» την προσοχή των αναγνωστών
- ⇒ οργανώσετε το κείμενό σας σε στήλες
- ⇒ μιλάτε με φιλικό και παιχνιδιάρικο τρόπο, που θα πείθει κάποιον να επισκεφτεί την ιστοσελίδα σας και θα κάνει πιο ευχάριστη την παρουσίασή σας
- ⇒ βρείτε τις κατάλληλες φωτογραφίες που θα πλαισιώσουν το άρθρο σας

γ. Στο κείμενο που ακολουθεί λείπουν μερικά [ο]. Συμπληρώστε και τονίστε τις λέξεις, όπου χρειάζεται:

Με μεράκι και φαντασία, που μεταφράζ__νται σε πρ__τ__τυπα γραφικά με πολλά χρ__ματα, είναι φτιαγμένες οι περισσ__τερες σελίδες τ__ν σχολεί__ν, καθεμιά από τις οποίες έχει και άλλη άποψη.

Πληκτρ__λ__γ__ντας κανείς τη διεύθυνση μπορεί να βρει φ__τ__γραφίες του σχολείου και της περι__χής, τα ονόματα των διδασκ__ντ__ν, τις δραστηρι__τητες που έγιναν και θα γίνουν. Επιπλέ__ν, με τον τρόπο αυτό οι μαθητές έχουν ακόμη ένα χρήσιμο εργαλεί__ για την καθημερινή σχολική ζ__ή.

εφημερίδα Τα Νέα, 28/2/00

Με τι θα ασχοληθούμε:

- Πώς φτιάχνουμε μια αφήγηση
- Ποια πρόσωπα και ποιους χρόνους χρησιμοποιούμε στην αφήγηση

Το μηχάνημα

Το έφεραν ένα πρωί στο κτίριο που ήταν τα γραφεία μας και το τοποθέτησαν κοντά στη σκάλα του τρίτου ορόφου.

Ο Γιάννης ο καφετζής, σαν από ένστικτο, κατάλαβε την απειλή. Έμεινε με το δίσκο μετέωρο να κοιτά φιλύπποπτα τον εχθρό. Η λειτουργία του ήταν απλή. Κανόνιζες μ' ένα διακόπτη το ποτό που ήθελες, έριχνες ένα δίφραγκο και περίμενες να γεμίσει το πλαστικό ποτήρι.

Ο Γιάννης συνέχισε ν' ανεβαίνει σκεφτικός. Στο κατέβασμα βρήκε το μηχάνημα τριγυρισμένο απ' τους πρώτους θαυμαστές. Χωρίς να χάσει καιρό, πήγε να παραπονεθεί στον προσωπάρχη. Ο προσωπάρχης τού εξήγησε ότι το μηχάνημα εξυπηρετούσε. Η δουλειά θα μοιραζόταν. Έπρεπε να συμβιώσουν.

«Δε φαντάζομαι να μου κάνει μεγάλη ζημιά το μηχάνημα» προσπάθησε να πείσει τον εαυτό του ο Γιάννης. «Γιατί να σηκώνεται ο κόσμος απ' τα γραφεία και να πηγαίνει να προσκυνά; Άλλωστε το μηχάνημα δεν ξέρει να χαμογελά».

Άρχισε να πυκνώνει τις βόλτες, να γίνεται πιο σβέλτος και χαμογελαστός, ώστε να προλαβαίνει να τους εξυπηρετεί, προτού επιθυμήσουν κάτι παγωμένο και πάνε στο μηχανήμα. Αλλά παρ' όλα αυτά, όταν κάτι έλειπε από το δίσκο του, οι δυσαρεστημένοι δεν περίμεναν να τους το φέρει! Έσπευδαν στο μασίνι. Ξέχασα να σας πω ότι έτσι το λέγανε χαϊδευτικά «μασίνι».

Ο Γιάννης αναγκάστηκε ν' αλλάξει τακτική. Άρχισε μία άνευ προηγουμένου συκοφαντική δυσφήμιση κατά του εχθρού του. Η πρώτη διάδοση, που έβαλε σε κυκλοφορία, έλεγε ότι το μηχανήμα τρώει τα κέρματα. Αυτό αναχαίτισε για κάμποσο τα κύματα των πιστών. Αποδείχτηκε όμως τελικά ότι κάτι τέτοιο γινόταν πολύ σπάνια για να το πάρει κανείς σοβαρά σοβαρά υπόψη. Τα συνθήματα «ανακατεύει την πορτοκαλάδα με τον καφέ» και «ρίχνει σκουριά στο κακάο» δεν έπιασαν καθόλου, κι ας ξενύχτησε ο Γιάννης για να τα σοφιστεί.

Το μηχανήμα του έγινε εφιάλτης. Οι σκάλες του φαίνονταν ατελείωτες. Τα γνώριμα πρόσωπα των γραφείων, μάσκες εχθρικές. Κάθε φορά που περνούσε μπροστά απ' το μασίνι, το 'βλεπε με το μάτι να λάμπει θριαμβικά, τη σχισμή του να χαμογελά. Ο ακέραιος χαρακτήρας του λύγισε.

Άρχισε να ρίχνει κρυφά στη σχισμή του μηχανήματος δίφραγκα που τα στράβωνε στο πεζούλι του καφενείου. Το μηχανήμα χάλαγε βέβαια, αλλά οι δούλοι του έσπευδαν να το διορθώσουν.

«Μα γιατί; συλλογίζόταν. Γιατί;» Τον έπνιγε το δίκιο.

«Τόσα χρόνια να ιδρώνεις, να τρέχεις, να λες την πρώτη καλημέρα, να χαμογελάς και να 'ρχεται ξαφνικά ένα μασίνι να σου τρώει το ψωμί; Άτιμο πράμα!»

Όσπου μια μέρα πήρε τη μεγάλη απόφαση: Το μεσημέρι του Σαββάτου, όταν θα 'φευγε ο κόσμος, θα 'μένε στα γραφεία και θα κανόνιζε τους λογαριασμούς του με το μηχάνημα. Θα του 'κοβε τις χοντρές, μαύρες αρτηρίες! Θα 'σβηνε το απαίσιο κίτρινο μάτι! Θα ξεβίδωνε τα σωθικά του! Θα ανάδευε τα σπλάχνα του! Θα 'βρισκε την καρδιά του! Και θα 'δινε εκεί το θανάσιμο πλήγμα!

Το πρωί του Σαββάτου ήταν κεφάτος. Το μηχάνημα ανύπτοπτο μοίραζε καφέ, κακάο και αναψυκτικά.

Έρθε μεσημέρι. Τα γραφεία άδειασαν. Ο Γιάννης έμεινε μόνος. Άφησε να περάσει μισή ώρα, τρία τέταρτα. Άρχισε να κατεβαίνει αργά τις σκάλες, κρατώντας τα όργανα του θανάτου: μια τανάλια κι ένα παλιό κατσαβίδι.

Έφτασε στο πλατύσκαλο. Εκεί βρέθηκαν αντιμέτωποι. Ο Γιάννης και το μηχάνημα! Αναμετρήθηκαν! Το μηχάνημα αστραφερό, με το κίτρινο μάτι να λάμπει! Ο Γιάννης με τα καλαμάκια στο τσεπάκι, σκυφτός, κουρασμένος, μα αποφασισμένος! Παράξενη ησυχία απλωνόταν γύρω. Απόμακρα ακουγόntonτουσαν όπως σε όνειρο οι θόρυβοι της πόλης.

Ο Γιάννης προχώρησε, έσπρωξε το βαρύ μηχάνημα δαγκώνοντας τα χείλη και ξεβίδωσε με το κατσαβίδι τη λεία πλάτη. Βρέθηκε μπροστά σ' ένα λαβύρινθο από πυκνά, μπλεγμένα καλώδια... Ποιο απ' όλα οδηγούσε στην καρδιά;

Ζαλίζεται παρακολουθώντας τη δαιδαλώδη διαδρομή τους. Τα καλώδια σαλεύουν απειλητικά. Μοιάζουν με φίδια. Αναδεύονται, θαρρείς και ζωντανεύουν. Ένας βόμβος στ' αυτιά του. Η ανάσα του κοφτή. Σφίγγει τα δόντια. Απλώνει το χέρι...

Εκεί έπαθε ηλεκτροπληξία ο Γιάννης. Τινάχτηκε! Γονάτισε! Τον βρήκαν κάρβουνο τ' άλλο πρωί, πλάι στο μηχάνημα.

Στη θέση του Γιάννη έφεραν ένα μηχάνημα ακόμα.

Ευγένιος Τριβιζάς, *Το μηχάνημα*, «Η Γλώσσα μου», Ε΄ τάξη, ΟΕΔΒ, α΄ έκδοση 1984 (διασκευή)

1. Διαβάστε προσεκτικά το κείμενο και απαντήστε στις ερωτήσεις:

α. Ποια ήταν η απειλή που αισθάνθηκε ο καφετζής όταν είδε το μηχάνημα;

β. Ποια εξήγηση έδωσε ο προσωπάρχης στον παραπονούμενο καφετζή;

γ. Με ποιους τρόπους αποφάσισε να αντιμετωπίσει τον εχθρό του ο καφετζής;

δ. Πέτυχαν τα σχέδια του;

2. Πιστεύετε ότι οι μηχανές βλάπτουν ή εξυπηρετούν τους ανθρώπους; Συζητήστε τις απόψεις σας στην τάξη.

3. α. Σε ποιο πρόσωπο γίνεται η αφήγηση;

Ποιος διηγείται την ιστορία; Είναι κάποιος ήρωας της ιστορίας;

β. Θυμάστε ποιοι χρόνοι χρησιμοποιούνται στην αφήγηση; Χρησιμοποιούνται και στο κείμενο που διαβάσατε;

γ. Διαβάστε την Τρίτη παράγραφο «Ο Γιάννης συνέχισε... συμβιώνουν». Φανταστείτε τώρα πως την ιστορία διηγείται ο ίδιος ο καφετζής. Σε ποιο πρόσωπο θα γραφτεί; Τι άλλο θα αλλάξει;

4. Να ποιες είναι, με σύντομο τρόπο, οι διαφορετικές φάσεις κατασκευής της ιστορίας που διαβάσατε:

α. Το μηχάνημα εμφανίζεται στα γραφεία και ο Γιάννης, ο καφετζής, φοβάται ότι θα χάσει τη δουλειά του.

β. Ο Γιάννης αλλάζει συμπεριφορά και γίνεται πιο εργατικός, χωρίς να πετύχει κάτι.

γ. Ο Γιάννης επινοεί διάφορους ύπουλους τρόπους για να ξεφορτωθεί το μηχάνημα, χωρίς επιτυχία.

δ. Ο Γιάννης αποφασίζει να καταστρέψει βίαια το μηχάνημα.

ε. Ο Γιάννης παθαίνει ηλεκτροπληξία και ένα άλλο μηχάνημα τον αντικαθιστά.

Αρκεί να αλλάξετε ένα ή περισσότερα στοιχεία από τα παραπάνω για να αλλάξει και η ιστορία. Φανταστείτε, για παράδειγμα, τι θα γινόταν εάν ο καφετζής δεν πάθαινε ηλεκτροπληξία.

Σκεφτείτε ποια άλλα στοιχεία θα θέλατε να αλλάξετε για να προχωρήσει η ιστορία με διαφορετικό τρόπο. Μην ξεχάσετε στην ιστορία σας να συμπεριλάβετε τις σκέψεις και τα συναισθήματα του ήρωα.

5. Σκεφτείτε πώς θα άλλαζε η ιστορία εάν ο ήρωας, αντί για καφετζής, ήταν ο υπάλληλος στο γραφείο όπου εγκαθιστούν το μηχάνημα και αυτό πάθαινε βλάβη. Φτιάξτε το σχεδιάγραμμα της ιστορίας σας με λίγες φράσεις. Έπειτα, αναπτύξτε κάθε φράση σε μια παράγραφο. Για να αναπτύξετε κάθε παράγραφο, προσπαθήστε να απαντήσετε σε ερωτήματα όπως: ποιος ή ποιοι, πού, πότε, γιατί, πώς. Συμβουλευτείτε και τον παρακάτω πίνακα:

Θυμηθείτε να πείτε για:

- ⇒ 1. τα πρόσωπα της ιστορίας, τον τόπο και την αρχική κατάσταση
- ⇒ 2. το γεγονός που ανατρέπει την αρχική κατάσταση
- ⇒ 3. τις διάφορες ενέργειες που γίνονται για την επίλυση του προβλήματος
- ⇒ 4. τα εμπόδια στην επίλυση του προβλήματος
- ⇒ 5. την αντίδραση – τις προσπάθειες των προσώπων, σκέψεις και συναισθήματα
- ⇒ 6. τα αποτελέσματα των προσπαθειών
- ⇒ 7. το τέλος της ιστορίας

6. Σας αρέσουν τα ηλεκτρονικά παιχνίδια; Θα θέλατε να φτιάξετε μια ιστορία με θέμα τις περιπέτειες που παίζονται στο αγαπημένο σας ηλεκτρονικό παιχνίδι, για να το μάθουν και οι συμμαθητές σας; Δεν έχετε παρά να ακολουθήσετε το σχεδιάγραμμα:

1. παρουσιάστε τους ήρωες, τον τόπο και το χρόνο
2. ποια είναι η αποστολή τους
3. ποια εμπόδια ή κινδύνους συναντούν
4. τι εφόδια διαθέτουν
5. με ποιον τρόπο πρέπει να υπερπηδήσουν τα εμπόδια
6. με ποιον τρόπο φαίνονται τα συναισθήματα των προσώπων που παίρνουν μέρος
7. πώς τερματίζεται το παιχνίδι

Μπορείτε να κάνετε και ένα διαγωνισμό. Διαβάστε τις ιστορίες που γράψατε και διαλέξτε την καλύτερη περιπέτεια. Καλή τύχη!

7. Πάρτε από ένα κομμάτι χαρτί και γράψτε σ' αυτό πέντε τυχαία γράμματα (χωρίς επαναλήψεις). Δώστε το χαρτί στο διπλανό σας και πάρτε εσείς το δικό του. Γράψτε μια πρόταση με λέξεις που αρχίζουν από τα γράμματα του χαρτιού (προσθέστε άρθρα όπου χρειάζονται). Προσπαθήστε να έχει κάποιο νόημα η πρόταση σας και να έχει σχέση με συσκευές και μηχανήματα.

Παράδειγμα:

Τ Σ Μ Β Α

Τα Σύγχρονα Μηχανήματα Βοηθούν τους Ανθρώπους

ή

Το Σκουπάκι Μαζεύει τις Βρομιές Αμέσως

ή

Το Σεσουάρ της Μαρίας Βγάζει Αέρα

Πώς οργανώνεται ένα κείμενο οδηγιών

1.α. Πώς δίνουμε οδηγίες σε κάποιον γενικά

- Προσπαθούμε να δίνουμε σαφείς και σωστές πληροφορίες.
- Χρησιμοποιούμε κυρίως προστακτική και υποτακτική (αλλά και οριστική μέλλοντα ή ενεστώτα).
- Προσέχουμε να γράφουμε σωστά τις καταλήξεις, κυρίως της προστακτικής, όπου συχνά γίνονται ορθογραφικά λάθη.

1.β. Πώς διαβάζουμε και καταλαβαίνουμε τις οδηγίες χρήσης (μιας συσκευής, ενός παιχνιδιού, του διαδικτύου)

Σε ένα κείμενο οδηγιών χρήσης για μια συσκευή υπάρχουν συνήθως:

- Περιγραφή της συσκευής.
- Συμβουλές για να τη χρησιμοποιούμε με ασφάλεια.
- Οδηγίες για την πρώτη φορά που θα χρησιμοποιηθεί η συσκευή.
- Αναλυτικές οδηγίες για τον τρόπο λειτουργίας.
- Συμβουλές για τη συντήρηση της συσκευής και, αν χρειάζεται, για το καθάρισμά της.

Σε ένα κείμενο οδηγιών χρήσης για ένα παιχνίδι, υπάρχουν συνήθως:

- Τα περιεχόμενα-μέρη ενός παιχνιδιού.
- Τι πρέπει και τι δεν πρέπει να κάνει ο κάθε παίκτης.
- Ο στόχος των παικτών και πότε τελειώνει το παιχνίδι.

Σε ένα κείμενο οδηγιών χρήσης για το διαδίκτυο, υπάρχουν συνήθως:

- Οι βασικές οδηγίες για να βρούμε μια διεύθυνση και να την επισκεφτούμε.
- Οδηγίες πώς να περιηγούμαστε σε μια ή περισσότερες διευθύνσεις και να βρίσκουμε όσες πληροφορίες μάς ενδιαφέρουν

Μπορείτε να διαβάσετε από το Ανθολόγιο:

- ***Αισχύλος, Προμηθέας Δεσμώτης (σελ. 69, τόμος 1ος)***
- ***Τζιάννι Ροντάρι, Περιπέτειες με την τηλεόραση (σελ. 88, τόμος 1ος)***

Διαβάστε – Δείτε – Ακούστε – Επισκεφτείτε

- ***Μηχανές, εκδ. Ερευνητές, Αθήνα, 1995***
- ***Σακελλαρίου Χάρης, Τρία παιδιά χαμένα στο διάστημα, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1984***
- ***Σίνου Κίρα, Το μεγάλο πείραμα, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1981***
- ***Υπολογιστές για μικρούς... και μεγάλους με εικόνες, εκδ. Γκιούρδας, Αθήνα, 2003***

- **Ε.Τ. ο εξωγήινος, Στίβεν Σπίλμπεργκ, 1982**
- **Τα παιδιά του πετρελαίου, Ιμπραΐμ Φορουζές, 2001**
- **Το τρίο της Μπελβίλ, Σιλβέν Σομέ, 2003**
- **Toy story, Τζον Λάσιτερ, 1995**

- **Π.Χ. (Ο Γίγαντας), σίχοι Κ. Χ. Μύρης,
μουσική Γ. Μαρκόπουλος**
- **Το ηλιακό λεωφορείο, σίχοι Μ. Κριεζή,
μουσική Λ. Πλάτωνος**

- **Βιομηχανικό Μουσείο Ερμούπολης,
Γ. Παπανδρέου 11, Σύρος**
- **Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, Πειραιώς 254,
Ταύρος, Αθήνα**
- **Ταχυδρομικό Μουσείο, πλατεία Παναθηναϊκού
Σταδίου 5, Παγκράτι, Αθήνα**
- **Τεχνικό Μουσείο Θεσσαλονίκης, βιομηχανική
περιοχή Θεσσαλονίκης**

Περιεχόμενα

ΕΝΟΤΗΤΑ 7

η ζωή έξω από την πόλη 5

ΕΝΟΤΗΤΑ 8

Χριστούγεννα 43

ΕΝΟΤΗΤΑ 9

συσκευές 60

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.